

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרו שהו"ף לפניו לעז'מי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי ירושלמי תוספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת יתרו תשפ"ב

היכל הקודש ברסלב
Heichal Hakodesh Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש בארא פארק
Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

היכל הקודש וויליאמסבורג
Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש מאנסי
Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

**היכל הקודש ברסלב
בלומינג גראוו**
Heichal Hakodesh
Blooming Grove
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
1-845-238-0804

נדפס ע"י קרן הדפסה היכל הקודש
181 Huschke Rd. Liberty, NY 12747
718-387-2691

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

**חיווך פאר די
אידישע שטוב**
212-444-9169

**קול
ברסלב**
212-444-9191

מועד קטן. פרק ראשון – משקין בית השלחין דף ד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – שטיינזליץ" קצו רש"י

שנבנם לבעיית – כל שיש לו ליבנם לבעיית, שאסור לחרוש לפני ראש השנה. מה חייש רשות – בכל מקום. קציר העומר – מותר לקצור כבשת. שהיא של פטור – אף על פי שמיאיר יורה – עשר וביטול עיר קדשה לשמה. אבל אם מצא חרוש – אינו חרוש. הלכתא רש"י

ראש השנה. ואתו ברי שאני יהודה וזוהי פסח
 ועד עברת. מפילא פספת טיע – דוקינתא אסור
 לחרוש. אלא הלכתא דרבי שמעאל – דלא פסק
 היה מכלא – דרדשי קראא דרדשה ארזא
 לחרושי קציר העומר. מדאורייתא – במלו –
 כלומר, אשכחו סתור מן החרוה. לרבי בטלו
 הלכתא. מאן דאפי' הלכתא – דלפני ראש
 השנה אסור. אראו ניהו שיה עקרה הלכתא –
 כלומר, משום גורא שוה דאיתו גמירי
 מנפישדו בשבת – טעלו הלכתא: תא אף אדם
 ון גורא שוה מעצמו כי גמירי הלכתא בזמן
 שבת המקדש קיים – וכו' שרן בן ארבעה
 דרבי – בזמן שאין בית המקדש קיים. ניהו כי
 נשמים – דלמא איתו למעבד מי פקלו. מי נשמים
 נפי אתי לרבי מי פקלו – כלומר, כי מדלו מניה
 דלא היא מילוא – נעשית ממילא מי פקלו.
 שאני מלא – וטרחה מלוא. נחיות המושבין בן
 האגמים – וטרחה משמע ליה מן אגמים. עבדאי
 דפקסי. מותר להשקות מן בחולו של מועד –
 ולא דמי המקדש קיים – מאגמים, אלא וטרח
 איתיה מן נהר אתר. רבי אילע אמר רבי יוחנן
 ד דאמר ברוחן מי נשמים אפילו היבא ידלא
 פסקי אטו מי פקלו ומקאמר רב אשי מן נשמים
 לרדי פקלו איתו מכלל דרבי יוחנן אסר אפילו
 דלא איתו לרדי מי פקלו לית ליה דרבי אשי
 דלא נור. חתיבין אכל לאי מי פקלו – דלמא
 מפסקי, וטרח לחרושי מן העומר. הבא נמי
 אמאי לא נחוש דלמא נשמים מן אגמים: אמר
 רבי כמיא דלא פסקי דשו – ולביא למחשו.
 פסיקת וריבות – חדא מילתא היא. אם אמת
 הים עשית ביניהן – בין הבריכות הללו –
 מותר להשקות ממי נשמים. דאי פסקי מי
 נשמים – משק מאמת המים. והיא שריבה של
 אותה ידה שוה פאותה אמת הים כי –
 שיכול להשקות רוב השרה בפעם אחת מאותה
 אמת המים. אבל אם אינו יכול להשקות בפעם
 אחת מאותה אמת המים רוב של שדה – אינו
 משק מפסיקות וריבות, ולמא מפסיק אמת
 תשתי לרדי או ללא ישי – מההיא אמת.
 המים, ואל טרד ומייתי מאמת המים אחראי.
 בריכה שנפשה פשה בית השלחין וזו מותר
 שוה גבה, הדיה מעיין נובע מצורה, ובעד אתר
 הדיה בית השלחין נמוך. וכן בלא בית השלחין
 היה בעד השלחין תגמוך הבריכה קטנה,
 ובשמשקים בית השלחין הגבה מן הירקן נטף
 טיפין מן בית השלחין הגבה לבריכה הגדולה –
 מותר להשקות אותו בית השלחין תגמוך
 מאותה בריכה, אף על גב דבריכה עבדאי
 דפקאי. הואיל ומטעמו בן מובית השלחין הגבה

אלא אמר רב נחמן בר יצחק – האי 'אלא' קאי אמאי דרבי יצחק לעיל: כי גמירי הלכתא
 לשלשים יום לפני ראש השנה, ודיינו באילנות זקנים. ואי חזימו לרזיבי אתיא
 הלכתא. אלא סבר רב נחמן דאיסור לשלשים לפי אמת המים. ואף החמירו בהם בדבריכם.
 ויש תושבשי ליה לאתי' אלא: ורב נחמן, ואין לרארן לבריהם.

מה הללן הוא אסורה לפניה ולאחריה מותרין
 ואי קשיא. ותא פסקין מריא במספת
 וימא פרק בתרא (פ.א.ב.) הררין לעשות תוספת
 גבי שבת. בין בנטיסתה בין ביציאתה. לחיפה
 מנול על קדושה איבא לשימה. הודא מפרתא לא
 קא חשיב. בין דלא דתי אלא כל שווא. וכי החזו
 שיערא נמי יתא מודה רבן גמליאל דרביך
 לחיפה. **אלא** אמר רב אשי רבן גמליאל כו
 כלומר, דאי מדאורייתא שולא. וכל דיעו
 טעמא דקראמר, אלא כפירא ליה ררבי שמעאל.
 וקא רייק רבן גמליאל מה שייכא תוספת שביעית
 גבי ניסוך. שניתנו למשך גבי חרדי, ודבכל מקום
 שונה הני שלשת בחד, דכל ניתנו. אלא דאי –
 למילף סמיכינו רבנא.
בשלמא מי פקלו בן אלא מי נשמים –
 מיירי בבי אחא גונא דקסן לן דלא
 פסקי, וכלו בוז איסור אלא מתיא טעמא דמפשי
 אבל לא פסקי – אתי ליה איסורא. בדלקמן. דבכל
 מדי דפקסי – איבא איסורא משום דאילו ומייתי
 ממוקם רוחק בין שותדלתי להשקות. שלא יסיד
 שדוה. הלכך, איבא לאוקמי דלא אמת פסקי.
 מדלין

שנבנם לבעיית, וקציר של שביעית שיצא למוציא
 שביעית. רבי שמעאל אומר: מה חייש רשות – אף
 קציר רשות, וצא קציר העומר שהוא מצוה. אלא
 אומר רב נחמן בר יצחק: כי גמירי הלכתא – למישרי
 יקרה קראי – למישרי ויקנה. ובינו דהלכתא למישרי
 יקרה לאו ממילא ויקנה אסורה? אלא: הלכתא
 דרבי שמעאל, קראי לרבי עקיבא. ורבי יוחנן אומר:
 רבן גמליאל ובית דינו מדיאורייתא פטיל להו. מאי
 טעמא? גמר "שבת" "שבת" משבת בראשות, מה
 לחלוף היא אסורה, לפניה ולאחריה – מותרין, אף
 כאן, היא אסורה, לפניה ולאחריה – מותרין. מתקורן
 ליה רב אשי: מאן דאמר הלכתא – איתאי גורא שוה
 עקרה הלכתא? וימא דאמר קרא – איתאי גורא שוה
 עקרה קראי? אלא אומר רב אשי: רבן גמליאל ובית
 דינו סברי לה כרבי שמעאל דאמר הלכתא גמירי
 לה, וכו' גמירי הלכתא – בזמן שביית המקדש קיים,
 הויא דניסוך המים. אבל בזמן שאין בית המקדש
 קיים – לא. "אבל לא ממי הנשמים וממי הקולון".
בשלמא מי קולון – גורא מטרחה ותיא, אלא מי נשמים
 אלא אמר רבי יוחנן: גורא מי נשמים אמו מי קולון. רבי
 לרבי מי קולון אתו. ומפילגי בדרבי וירא. דאמר רבי יוחנן
 נהרות המושבין מים מן האגמים – מותר להשקות מהן
 בחולו של מועד. מי את ליה דרבי וירא ומו
 ליה דרבי וירא. גופא, אמר רבי וירא אמר רבה פר
 רימיה אמר שמואל: נהרות המושבין מים מן האגמים –
 מותר להשקות מהן בחולו של מועד. איתריביה רבי
 רימיה דרבי וירא: אבל לא ממי נשמים ולא ממי קולון:
 אמר ליה: ורימיה ברי, הני אגמים
 דבבל – כמיא דלא פסקי דמו. תנו רבנן: הפסיקות
 והפסיקות שנתמלאו מים מערב יום
 טוב – אסור להשקות מהן בחולו של מועד, ואם
 היתה אמת המים עוברת ביניהן – מותר.
 אמר רב פפא: והוא שריבה של אותה שוה שוה
 מאותה אמת המים. רבי אשי אמר: אף
 על פי שאין רובה של אותה שוה שוה, בין
 דקא משבא ואתאי – מימר אמר: אי אף
 שתאי לחד וימא – תשתי לתרי ותלקתא וימי.
 תנו רבנן: בריכה שנוטפת מים משרה בית
 השלחין וזו – מותר להשקות ממנה שוה בית
 השלחין אחרת. והא עבידאי דפקסאי: אמר רבי
 רימיה: ועדיין היא מטפפת. אמר אביי: והוא
 שלא פסק מעיין ראשו. תניא, רבי שמעון
 מן מנסאי אומר: שמי עגרות זו למעלה
 מזו – לא ידלה מן התחתונה וישקה את
 התלויה. ויתר על פן אמר רבי אלעזר פר שמעון:
 אפילו ערובה אחת, חצית נמוף ורצה גבוה –
 לא ידלה ממקום נמוף וישקה למקום גבוה.
 תנו רבנן: מרלין לירקות פרי לאוכלן, ואם
 כשבל – אסור. רבינא ורבה תוספאה הוו
 אולי פאורתיא, הוו ליהויא גבירא דהוה ליה
 וילוא בחולא דמועדאי. אמר ליה רבה
 תוספאה לרבינא: ליתי מי לשמתייהו: אמר ליה:
 ותתייא: מרלין לירקות פרי לאוכלן!
 אמר ליה: מי סבתין מרלין – מרלין מי מאי
 מרלין

מבית השלחין גבה לתוך הבריכה. ודאי לא פסקא. אמר אביי והוא שלא פסק מעיין
 – המטעמו טעמו גבה לבריכה – מותר להשקות ממריכה לבית השלחין נמוך. אבל אי פסק מעיין, אף על גב דרעין
 מטעמן מבית השלחין גבה לתוך הבריכה – אף משקן
 מן הבריכה לבית השלחין נמוך, דלמא פסקי, ואילו וטרח ומייתי מעיין אתר. לא ידלה מן התחתון וישקה לעליון –
 דאיבא טרחה ותיא. מרלין לירקות – משמע שווא דולה מים
 ומשקה לירקות, כדי לאוכלן בחולו של מועד. ואם כשבל ליתו – שיגרלו לירקות – אסור, ודורחתייהו אתר.
 דהוה דלי ויולא – דולה רלית מים לירקות. והבבסל לא התירו בו אם
 לבית השלחין בלבד.

מועד קטן. פרק ראשון – משקין בית השלחין דף ה עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטינזליץ)" תוספות

1 א"ן מציינין – אין צריך ציון, ואי בני טוב מיידר הברייטא – איבא לפרש: אסור
2 לציון(ו) ואסור לטרוח ביום טוב.

3 כשעורה – והוא חורן ויורק כמשיעורה כדמוס בסמך, איט טמטא באהל. והאי
4 דנקט בעשרה – טמטא הדיבאי שיעורא טמטא מונעא במונע, דהכי הלכה למשה מסיני
5 כדאמרנין בשו"ט חולצין (חולצין קב"ב).

6 שאנינו טמטא באהל – כגון תירוץ רבך.
7 כדבאיא ביהודי הורבסי (חולצין קב"ב), ושדה
8 שנרש ביה קבר בדרלמןן בשמיטא, ואפילו איבא
9 ספק טומאה, טמטאן בחיטס בלא ניעה – לא
10 העירובים ציון, דהייטס לאו מילתא דשכיחא היא
11 שיהיודע על קנה שטומאה עליו, ולבך לא החמירי
12 הכמס לציני שמוט הדסט.

13 אילן המיסק על הצינן – סמוך לבית
14 הקברות, דמספקת לך אי איבא טומאה
15 תחתיו לא, אם טמטאן אמרנין דמת תחתיו, כיון
16 דרודן מיקום עובד הוא, ולבך בני ציון, ענין צהרי
17 דידענין דעת אידיבא טומאה חרות קנה אחד על
18 אילן, אילן השרש בין נוף ליהודין, ואין יודע באיזה
19 מקום ישנה. והכי נמי איבא לפרש בני אבנים
20 שיש אבנים שן אצל זו הובולטות מן הגדר.

21 מנפחא מילא בין הפרס והולך – דטמטא
22 ליכא למיער שחינה המרישה ער
23 המת, לזבא לחאזיקו מיקום טהור בטמא מספק.
24 אלא הבימס דתמיניו משום חומרא דטהרות.

25 ומשום דכי הקולו, לזבא ספקא ארתייחיא, דה
26 אמרו דהם אמרו. ולא היו רגילים לקבור מתים
27 בטמא כי השתא בנקט הוה הולך לא דחישין

28 שגא דמת בעמק תחת המרישה, ומן הדיון
29 אפילו נפח לא ישר, כי בה חומרא דטהרות
30 שהחמירו בחימס ברבא, ואמאי לא דיש שרוא

31 מת קבוע, ואין טעם בו טמטא באהל? אי נמי:
32 בה אילנות הארמילין מן העיריה מן שטמאין לאדם
33 באהל, אלא שמוע מדעת ולא טמטא באהל.

34 יש בה אילנות בידוע שנחשרו בה קבר אין אין
35 אילנות בידוע שאבד בה קבר – והניא
36 הדין (וסתפתא דאהלות פר' ז) שדה שאבד בה

37 קבר – אינה נישע כל טעם, וכןן שרואוי
38 אילנות, ויש לנו למד דטמטאן אמ לא שאבד
39 בה קבר היו נוטעים בתוכה. אי נמי: בידוע לפי

40 דוקא, ואנכ בנקט רישא בידוע – נקט סיפא
41 בידוע, וכן צריך למד לפרשד הקנטסנין
42 אים

31 יש בה אילנות – בידוע שנחשר בה קבר, אין בה אילנות – בידוע שאבד בה קבר.
32 רבי יהודה אומר: עד שיהא שם זקן או תלמיד, לפי שאין הכל בקיאין בדבר. אמר
33 רב פפאי: כי תניא תהיא – בשדה שאבד בה קבר, דצינוה, יש בה אילנות – בידוע
34 שנחשר בה קבר, אין בה אילנות – בידוע שאבד בה קבר, וליחוש דלמא אילנות
35 מניא וקבר מבראי! בדאמר עולאי: בעומדין על הגבולין, הקא נמי: בעומדין על הגבולין.

1 קרי עליי ושמ דך – שמחשב בשעת, אי זה מןן קולשין אי זה מןן שלא להקשות.
2 אבל מציינין על השרדה – שאף על פי שאינה אלא עצם אחד – טמטא טומאה באהל.
3 רוב בניי – כגון עצמות גדולות, כגון קוליות, אף על פי שאין בו רוב בניי. רוב בניי –
4 רוב העצמות, ואף על פי שאין בו רוב בניי. אין מציינין על חיוואת – החליא דכורד
5 לכולי עלטא דאית ביה טומאה דחיא – לא
6 מטמלילי באחו מוקם דטהרות, אבל מציינין על
7 הפסיקות – שיש עליין אהל, כגון סככת
8 ופייעתו סמכותו לראשון דריבס דהטמוך לבית
9 הקברות, דמספקת לך ביה טומאה. דכיון דיש
10 עליין אהל – רגילים לקבור שב במקום צנוע,
11 סככות ופייעתו ובית הפרס – מפרש לקמן, אין
12 סמטיין הצינן על הטומאה שלא להפסיד
13 טהרות – שאם הטומאה מושא תחת הצינן –
14 אינו מוריש עד שגב על הצינן מתאונ, ומטא
15 הטהרות, שהרי הטומאה תחת הצינן, אלא
16 שישו הצינן סמוך לטומאה דרחוק כל שהוא,
17 וכנסבא על הצינן – מריש מן הטומאה ואני
18 הולך עליה, אין מרחיקין את הצינן מפקום
19 טומאה – יותר מכל שהוא. אבל להפסיד אין
20 ישרא – כשנראה חסידו מיד מפרש, ומנא
21 ישרא ישראל טמטא שיהא עליו, וביה מן
22 הת בניי טמטא באהל – דקתני: אין מציינין על

23 כות מן הוא, ולא על כל לבד שאינו טמטא
24 באהל, אמר רב פפי – אלא לומר דמת טמטא
25 באהל, והא דקתני אין מציינין – ככות ממינעם
26 ספקין, ומחסר דהיין בקייקע, ולהכי אין מציינין.
27 ישריפין עליו (תרומות) ונחשות שנת את, דכל
28 העבר על אותו כות בשקבר מחדש – שורפין
29 חטרוי, דרגיין לא חסר, ואל ישריפין עליו
30 לעולם – שאם מציינין אותו – שורפין עליו (טע'
31 כל חומה ששריפין על אותו ציון לעולם, שלא

32 לערוך, שהרי חסר, וחמקין דלא חזי ליה, כגון
33 כליעת, וכי הדר חזי ליה ואמר שנמאת ליה, חסר
34 שותף לה, והיא לא טמטא – דהדיא כות כבר
35 חסר, וכשאין מציינין אותו אין שורפין עליו
36 אלא מחדש, שלא חסר. אילן המיסק על הארץ
37 וטומאה תחת נוף אחד, ואינו יודע תחת איזה
38 נוף – עשה ציון, בית הפרס – חצי מענה – הלם
39 אחד על מאה אמה, מנפח ארם – החולך
40 לעדשות פסחו, דאם יש עמך כשעורה דמטא
41 בדיסט – מתפור ברות, ועשה פסח בבית הפרס
42 ארץ לו, ואי טמטא באהל – הדיי אלו עליה?
43 בשדה שאבד בה קבר – קתני דמציינין, דמטא

44 באהל, אבל כשדה שנחשר בה קבר – אין צריך
45 לציין, ולא טמטא באהל, ונימא מחדשה
46 לקלילי לטומאה, שליש בית הפרס חן – שאן
47 חולצין בו אכילי תרומה, שספשיין בה את
48 המתים – כששמביאין מתים ממקום למקום
49 לקבר, כשאנן כשדה סמוך לעיר נפרסין אלו
50 שחיבואם ממקוין חולצין להם, ובאין שם

51 המקום ומקבלין אותו ורוחצין אותו שם, וקוברין אותו, ומנפח מאי – וחוששין בה משום טומאה, משום יאוש בנילים – לפי שהביאום ממקום דרוק גדולד דאר נפל שם, ובתייאשו
52 אלו על אלו, והיחודו שם, ושדה שנחשר בה קבר לא בני ציון – דקא מתרתיג הא דקתני מנפח ארם בית הפרס כשנחשר, ואינו יודע מה סיבה – אם הוא שדה שנחשר בה קבר
53 ויכול ללך בנפוח, אם אנו נופי שנחשר בה קבר ואנו יכול להכנס בה בנפוח, דמטא באהל, יש בה אילנות בידוע שנחשר – השדה לערוך האילנות, ויכול ללך, שאינה טמטא באהל,
54 אלמא: מדקתני בה מצא שדה מנייני – דמצינין בית הפרס שנחשר, אין בה אילנות בידוע שאבד בה קבר – ולא נחשר, ומטא באהל, ובי יהודה אומר – לעולם לא הוי בחוקק
55 שנחשר, עד שהיא נקן או תלמיד חכם שהיא יודע שנחשר, אמר רב פפי – לעולם בית הפרס שנחשר לא בני ציון, והאי דקתני בידוע שנחשר בה קבר – בשדה שאבד בה קבר,
56 ועיניא לאתרי, יש בה אילנות בידוע שנחשר – לארץ שעיניה, ולעולם בית הפרס שנחשר לא בני ציון, אין בה אילנות בידוע שאבד בה קבר – ולא נחשר, וליחוש דלמא אילנות
57 מניא ויפמאן אבראי – ולא נרש במקום טומאה מבוין אילנות, אלא בין האילנות, והוי שדה שאבד בה קבר ולא נחשר, ואמאי קאמר בידוע שנחשר בה קבר בעומדין האילנות
58 על הגבולין – של שרת וריבם, ודיאי ליכא טומאה מבראי, דלא קברי איניש ברישות דריבם, אלא בין האילנות והיא טומאה נחשר שבגיל האילנות.

מועד קטן. פרק ראשון – משקין בית השלחין דף עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רה

אם שי סיד בניהם – הדיון הוא מסידי, כדתן פרק ה' בדעמשע עש (משנא א) ומיית לה פרק 'מרובה' (בבא קמא טז.א). אם שי סיד בניהם – לא דיעבא כמות. **אף על גב** דליכא חס – רסין, ומצאתי מפורשי חס – דומה הוא לרסיתו, ואין לבן נמו סיד, ונראה לי פירושו: אם שי חרסית בניהם – דומה שמציינין לודיעי שהוא סודר, שע שם היא פיה הקברות שאינה כלן ביתים.

אמר רב כפא כשהסיד שפך – פירושו: דאי ליכא יסיד חרסית – סודרו, אבל כשהוא מרובה ושפך עד ראשו – או שריך חרסית, שאם שי חרסית – שי תלחול שנתן לצירוד האבן חרסית, חסידו נחברו בו וערפו חסידו שעל ראשו עמה, ואם אין חרסית – אם כן סיד הוא של ציון ביתים, ולפירושו הקונטרס רסין: אף על גב דליכא חרש, ומפיש' בניהם חרש – לא דיאיתקא לה טומאה, דחיי לה קבר שנישד, וזומת לה נהו דסודר טומאת אהל – סודר לא חיי דחיי כמו שדה שנישד בה קבר ושנא סודר מנחיל קמאר, אי נמי לגמדי, על ידי דרשה יוספא, אי נמי בניהם איבא טובא ספיקות, ורשוי, כפא אי איבא בניהם הטומאה שבניהם אי לא, ואפילו איבא ציון חרי חרש, ומצאתי מפורשי: דהשתא סלקא דעתיה דחיי פירושו: אם שי מפיח חרש סודר, דוראי לא היה שם טומאה, דאם היה בניהם – לא היה חרש ארום. תימה לי: אמאי לא פריך דקתני במקמיחא: אם שי סיד בניהם – בניהם טמא, אף על גב דצאיא חרש, ודבא קתני: אם שי חרש בניהם – סודר, ואף על גב דאיכא סיד ונראה לי: דסלקא דעתיה דאן כתרביחא איירי בליכא סיד, דכי איבא סיד – לא היה סודר לעולם, דהא אין מצייני' אם לאו על הטומאה, וכו' חרש – לא אהו סודר, לא אהו מקשה כל אם מסיפא דברייתא קמייתא, דאיירי בליכא סיד.

דאמר רב אין מרחיקים – כך פירש בתוספתא, ובקונטרס, ובספרים מצאתי: דאמר רב אין מצייני' ציון בו, ולפי זה אינו נתון טעם למה כל השדה טמא, אלא נתון טעם למה התחוק סודרו – דאין מעדיין ציון במקום הטומאה, ונהו וברחא אחו או שניא אל שלשה שי עלו למר דכל תחיה טמא כי אין הטומאה בפרוח מן הציון, אבל בארבעה – שי תלחול הטומאה בכל השדה, לפיכך תתחוק סודרים, ואבלאים בחלו של מועד נפקין – משנה פירושי מאי טעמא לא מקשה לא אכר, ובוערולימי מקשה: מצייני על הקברות ולא כר צייני? מתוך: כגון שידר שטף מים של גשמים ושטפו.

בבבשה עשר קורין את המגלה – דחי מי עשית בארבעה עשר בו (בבבשים), אלא הוא הודשה עשר, ומן דרבדים ארדים הוא, ומתחוק את החרכים וכו'. **דמוזלי** גבן – למאן דאמר לסקן (ג.א) שכו פיעלה שאין לו מה יאכל שרי – נוחא שיכולין לסיטול שברין, אלא למאן דאמר אסור, לא דיעינן יוכיני ישכחו מעליה במועה ושנא שי למר: דחי ר' רמדת תהיר.

מתרומת הלשבה – אין להקשות: היא אינה חת מעילה ולכ ביה דין מחנה עלייה, ובפרק בתרא דכתובות (ק.א) ובפרק אביא מילי טובא שנוטלין סכין מתרומת הלשבה.

שיש בה רובע – פירושו: כשרוצה להווי דהא קתני סיפא, רבי יוסי אמר: יבור, הוא אל שריך בנורע כבר, ובפרק 'דמוזרי פירוש' (בבא בתרא ז.א) ובפרק 'מיית לה, מיהו, במשנתו דאריי' בנורע כבר – שי זומר רלי פליגי.

דלמא מומאה מנאי – ולא כן האילנות, ולא נרש במוקם טומאה. מסובבין – שאין עומדין בשורה אחת סביב המזולין, אלא מעורבין בכל השדה, דוראי נרש כל השדה בשביל האילנות. אלא אפרין אין מרחיקין ציון במקום מומאה – וכוון שסודר האילנות הציון – דאי טומאה ביה האילנות היא, ותרש בשביל האילנות. כל מילי דמלא עליה רש"י.

דלמא מומאה מנאי ואילנות מבראי! במסוקבין, ואיבעית אימא: הא אפרין אין מרחיקין ציון במקום מומאה, שלא להפסיד את ארץ ישראל. רבי יהודה קריאין דבבר, אמר אביי: שמע מינה: צורבא מרבנן דאיבא במתא – כל מילי דמתא עליה רמיא, אמר רב יהודה: מצא אבן מצויינת – תתחיה כמא, שתימ, אם לש סיד בניהם – בניהם טמא, ואם אין סיד בניהם – בניהם טהור, ואף על גב דליכא חרש' ויתניא: מצא אבן אחת מצויינת – תתחיה כמא, שתימ, אם לש חרש בניהם – בניהם טהור, ואם לאו – בניהם טמא! אמר רב פפא: הכא משתדד שפדף על ראשון ויהודה לכאן ולכאן, אי איבא חרש בניהם – דאמור מקמת חרש הוא הארץ אפיקל, ואי לא – סיד דביני בני הוא, והוא מנאי, והוא מנאי, וכל הישרה כולה מותרה, שנים – הם כמנאי, וכל הישרה כולה מותרה, של מועד נפקין, וכל הישרה כולה טמאה, דאמר מר: אין מרחיקין ציון במקום מומאה, שלא להפסיד את ארץ ישראל, ויצאין אף על הפלאים, ואבלאים בחלו של מועד נפקין? ורמיניה: באחד באחד משמיין על השקלים ועל הפלאים, בהמשה עשר בו קורין את המגילה בפרכים, ויצאין לקורין את החרכים, ולתקן הרחובות, ולמודו המקואות, ועושין כל צורכי רבים, ומציינין את הקברות, ויצאין על הפלאים! רבי אלעזר ורבי יוסי בר חנינאי, חד אמר: פאן – כבביר, פאן – באפילי וחד אמר: פאן – בורעים, פאן – בידקות, אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא שאין נצון ניפר, אבל נצון ניפר – ויצאין עליו, מאי שניא בחלו של מועד דנפקין? אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן: משום שכר פועליה, דמוזלי גבן, אמר רב זביד ואיתימא רב משרשיא: שמע מינה כי היבין להו שכר – מתרומת הלשבה יהבינן להו, דאי סלקא דעתך מירודה יהבינן להו – מאי נפקא לן מייניהו, כל פפא דבנה דיתן ליהו? ועוד פפא? אמר רב שמואל בר זעבון: פאותה ששטינו: כל סאה שליש בה רובע

ירצאן לחכי בחולו של מועד משום שבר פעולה? לבטלו בכל זמן, אף על גב דליכא שבר פעולה בו, לכל מה דבעי – ליתח בהו, אלא מתרומת הלשבה יהבינן להו, וכל כמה דמציינין לצמנע מועד הולד דחדקש – עברין, ועד כמה – חיי כלאים דחייב לבטלו, רובע

מועד קטן. פירוק ראשון – משקין בית השלחין דף ו עמוד ב – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

1 ואין משקין שדה גירי – פירושם לפי דבר הבעל, שפיר לאו רגיל לדחות יבש. וגירי ברבלי' וכן פירוש גירי. ובתוספות הרב – בריש, כמו "ומרא מגירי גירי" (פסחים ק"ב).
 2 והכמים מתירין בזה וזה – והוא יתיר פלוגתא רובין בריחא. היינו כעין פלוגתא
 3 במתירין, וכן קטא אבא ותיבא ותיבא רבי אליעזר בן עקיב. שרי' לחרובי –
 4 וקשה דאי קיימא לן משנת רבי אליעזר בן עקיב
 5 קב יתני ועד הקשה בתוספות דרבינא נטיה.
 6 דאמר לעיל (ה"א): מדלון ידוק ביה לא לכולך, אבל
 7 לישותן – אסור. לאמא: דרווחא אסור ותרין;
 8 הדרבינא אנה כי אם השקאה פורתא. ולפי זה
 9 נראה דרבי פירוש: דהוא תריבנא שרי לחרובי
 10 אפילו לרבי אליעזר בן עקיב. דהי רבי דרבי רבנן
 11 אפלא לשווי דרפא – גם לרבי אליעזר בן עקיב.
 12 דהמתין דרבי אהרן אפלא ריהו נגמרי' ותר
 13 הוכמים. ופירוש באפלא לרבי דרפא. אמר קטא
 14 חשיב ליה הרווחא אסור. ורבנן דרבי אלעזר היינו
 15 הרווחא. דיש אהרן יתיר אפלא ריהו נגמרי' ותר
 16 מבישילם טבוח. ורבינא תנאל פירש: אמר רבינא
 17 שנע מינה דהו אריבנא. פירוש שדו שאין שדו
 18 עדין, שכבר השקתו קודם – מותר להשקותו
 19 במועד לזרעו אחר המועד. וסבר ליה רבי
 20 אליעזר בן עקיב. דאמר: ורעיס שטתו בן עקיב
 21 המועד, וקסבה תריבנא הוה כמו ורעיס שטתו
 22 לפני המועד. דהיינו שם תריבנא – שהריבנא
 23 קודם המועד, ומקשטין עלה: שדה גירי אסור
 24 משום דמשי ליה האידינא יבידו קודם, אבל
 25 לא פסיד, תריבנא נמי אי משקת האידינא – קדים
 26 ויבדו רלא פסיד. וזה הטיעוה הלכת בסברא לן
 27 כרבי אליעזר בן עקיב – כן פירש רבינו תנאל.
 28 **מריבצין** שדה לכן בשביעית – לביב
 29 בשביעית פרש הקונטרס השקאה פורתא. ונראה
 30 שחייב בו משה קניטוס במשקין בית השלחין
 31 במועד, ולכני בשביעית שרי אפילו בית הבעל. ואינו
 32 פירשוהו במשנה רשביעית נמי לא שרי אלא בבית
 33 השלחין, כדפירש פונטרס כאן. אלא שחיל קשה ליה:
 34 שנא הבא אידיי בהשקאה גמורה. דלפניו לכני
 35 מועד רבי אליעזר בן עקיב ורבנן, ופלוגתיהו זהו
 36 בהשקאה מרובה. ואירובתו נראה גיל דומי
 37 בהשקאה גמורה. אלא, לגבי שלחין שערין
 38 השקאה ענין משקין, ונגי בית הבעל קרוי הריבנא.
 39 לכן רבינא יתיר פירוש הקונטרס שבמנהגן
 40 ולפירוש הדבא עירך לומר דהשקאה גמורה
 41 אסורה בבית הבעל, ודרבנא מרובע שרי עיר
 42 בשביעית. ונמועד אסור אפילו הריבנא מניעה
 43 לרבי אליעזר בן עקיב. ולרבנן שרי אפילו השקאה
 44 גמורה.

45 **גזרין** את האישות במועד ובשביעית – חתמה
 46 מאי קא משמע לן בשביעיתו הלא אין
 47 זו עבדת קרקע. ורבי יוחנן מאי טעמא דאסר
 48 כדרכו? ויש לומר: ורואי עירך למסקל אבני
 49 מותר שיהי כשנפנה האישות. וזה פירש רש"י
 50 רשביעית: התמסקל שדו – נטל העלינות מניח
 51 התחתונת ונובעת בארץ, וכן רבינו של צירוח
 52 וכו', אישות, מפורש בירושלמי. חוללה.

1 רובע – דהקב, אחד מעשרים וארבעה בסאה. דהי רבי יענב – שאם ועד רובע הקב –
 2 יעמענו ועיקרו. והתניא כל השדה כולה – ואת אמרת: יעמענו. שמנכשין שדותיהן – שלוח
 3 בית דין מלוקח, וכשנתקלו בלחיה – מגליו מונבט.
 4 **משנה** מושכין המים מאילן לאילן – ודמי כהן בית השלחין, ופסדא יתירא איבא.
 5 אבל לא ישקה את השדה כולה. שדה בית
 6 הבעל. ורעיס שלא שחו לפני המועד – שלא היו
 7 מלומדין לשלות תמיד לפני המועד. לא ישקם
 8 בפניו – והואיל ולא ישקה לתו תירי לפני
 9 המועד – לא ליה חסידא פרי אלא משקה לתו
 10 במועד. והכמים מתיירי בזה וזה – להשקות
 11 את כל השדה כולה. ולהשקות במועד ורעיס
 12 שלא שחו לפני המועד. והאי הכמים – היינו רבי
 13 נארי. דאמר לעיל (ה"א): משקין מפילו אפילו
 14 שדוה בית הבעל.

15 **גמרא** אמר רב יוחנן – הא דאמר רבי
 16 אליעזר אבל לא ישקה את השדה
 17 כולה. אבל אם היהת שדה מונבת – למה
 18 ויבשה – מותר להשקותה אף על גב דזה שדה
 19 בית הבעל. דכיון דהויא לה ער השתא, אי לא
 20 שדוה לה – הוי פסדא יתירא. שדה גירי –
 21 יבשה מעלה, שאין צריך להשקותה. בזה וזה
 22 שדה גירי, ובורעיס שלא שחו לפני המועד.
 23 תריבנא – גינה. שרי לתריבנא – לוף עלה
 24 מים, אף על גב דליבא פסדא לתריבנא – למה
 25 להשקותה. לשון יאן פסדאן וכו' ארביבין –
 26 היינו השקאה פורתא, כדי שיצאו הרוקח,
 27 וכופרין באיךד בריחא לקמיה. ומשקין –
 28 היינו השקאה גמורה של בית השלחין. אפלא
 29 לשווי יתפא – דליבא פסדא, ואפילו ביה שרי
 30 להשקותו לכן ולהשקותו – הבא נמי בניה
 31 מריבצין. שדה לכן – בית הבעל. הא – דקתני
 32 אבל לא ישקם במועד – והוא רבי אליעזר בן
 33 עקיב. דאמר, אבל לא ישקה את כל השדה
 34 כולה. והוא רבנן בן במועד בין בשביעית – היינו
 35 הכמים. דמתירין להשקת אפילו כל השדה. כדי
 36 שיצאו בשביעית – אבל לא ישקה בשביעית
 37 שיצאו בשביעית. **משנה** צירין אישות –
 38 בשדה האילן במועד, מפני שפוסדין בן כדרכו
 39 – שאין צורך לשנות בעידה. ובשביעית – אף על
 40 גב דמתן השדה. בשדה האילן – עד כדרכו,
 41 מפני שהפסד מרובה הוא. וכשדה לכן שלא
 42 כדרכו – ואינו יכול לצוד כדרכו שדה לכן,
 43 משום דלא מפסיד כולי האי בשדה לכן. ופקרין
 44 את הפירצה – שאם נפלה מקצה – וחדר
 45 ומקצה בעל מועד. ובשביעית בניה כדרכו –
 46 מתחילה. אף על גב דמזחי דעביד מיתרחא
 47 לפי. **גמרא** ברה שאן לה עיני – חופר
 48 בקרקע. מאי קרא – דאישות ברה שאן לה
 49 עיני. דכתיב כמו שללול תפס יחלך – שבלול
 50 שקורין לפתמירין, תמס יחלך – כלומר כשיצא
 51 חצר מתרחקו ריחות נפולות מנוע. עד שהוא
 52 נישח ומת – תמס – כמו זונסו. נפל אשת לה
 53 חוה ששה – כלומר: כך אישות נפולות פתאם
 54 לארץ ומתם, דלא חוה. וחוקקין זו את זו – מפני
 55 שנתקרוץ את הפער, ואין מתירין באותו עבר
 56 והוא דקאי בניה עברי תתא – דכין אפסא
 57 הפסק מים בין חצי תרתי חורי נמלים – אין
 58 מתיריני הני עפסר דרעי. נישא – גשר. נמלא –
 59 ער
 60

שאין לו גבר אלא ננסא אחד. ונמצא – עירין קטן מנמלא. אין יכול לתקן עליו אלא כשקושרים חבל אחד משני עברי הנהר בשתי יתדות. ואוחזין בו, והולכין עלה אותו שער. אבל אי איבא חזי מון – מתירין חזי תרתי דרעי.

מועד קטן. פרק ראשון – משקין בית השלחין דף עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רט
 רש"י תוספת

עד כמה דע פרסה – דאין מכיין חז האת ה ביותר מפרסה. אפילו בלא נרה. אי נמי, הכי פירושה: כשיש נרה, מנן קרוין מכיין – דע פרסה. אבל ביותר – מיקריין אין מכיין, דוקא דאיכא נרה.

תנאי רבי שמעון בן אלעזר אומר – לא דינמא תנא דהא, אלא הוא תנא שלישי, א שמא מילתיה נותנא עמא מפרשי, או שמא יש לומו דרבי יודיה מודה בשדה לבן הסמוכה לשדה האילן, חבמים מיידי בשדה הסמוכה לבית השלחון לא בשדה הסמוכה לבית האילן. ונראה לי דרסין הכי ביה שדה לבן מתוין חבמים. ויש ספרים שכתוב דין: כשאמרו בשדה לבן שלא כדרכו לא אמרו אלא בשדה לבן הסמוכה לעיה, וקאי על רבי דרבי יודיה בר.

רב אשי מתניחין נמי דיקא – בסק תוספתא דרבי רבנא פרוין הלכותא דבי, דכולל חצר מותר לנמותו. ופירש: ודינו דיקא במקום ספק לרשות הרבים, שיש לו לחוש לגנבים. אבל בן חצר חצרה, ומשום בן חצר – אסור לנמותו כדרכו.

אמר רבי נאון דרבי רב טאי במוסגר – מה שפרש בקטגורס דמוסגר אסור בתמישית הגמט – לא ננין ענין לו. דהא תנן בפרק קמא דמגילה (ת"א) אין בן מוסגר לנמותא אלא פריעה ופרימה, משמע דלענין תמישית הגמט – דלמנא דאמר דמוסגר חצרה – כל שכן דמוסגר מותר. ולמנא דאמר דמוסגר אסור – דהא דרין דמוסגר אסור. דהא מוחלט מני טעמא דאסור – משום דאיכא קל דחומר למי' לטעם כדאמרינן בשמעתין. דהכי נמי קל דחומר לימי טעון פריעה ופרימה. ודא דקאמר רבתי במנמא דהא לענין שילוח טמאה זו וזה שני – הוא דרין לענין תמישית הגמט הן שוין, ולא פסקי לה אסור לא לדחור. ונם מה שפרש בקטגורס דמוסגר אינו משתלה דרין לשילושית מחנה – מה חזר בו, דהא בפרק קמא דמגילה (ת"א) קאמר. והא לענין שילוח – זה וזה שוין. ולפי זה נראה שייך צוואת דאשוח וצוואת דעלמא במוסגר ובמוחלט: בשלמא צוואת דעלמא – יש ליישב שהוא רצין פריעה ופרימה כשזוהא מוחלט, וטעם טעא יקרא. ופורש מבני ארם במי לחוטו יתר מבמי סודיה. אבל לתמישית שדון שוין, על כן נראה דאסור דאמר סבר. צוואת דעלמא נותא ליה, סבר: דמי; וצוואת דאשוח ערוף – מחלטא קאי. דהכי פירושה: נאון דרבי רבי נאון במוחלט, דרואין. דאי טעמא ליה – תחילה נמי טעא דהא.

ומאי דרבי ליה – מני אפסדיה? רצוואת דאשוח אינו חשש. רצוואת דעלמא עריפא ליה. ונאון דרבי רבי יוסי במוסגר, דמנמא ליה ופסדי צוואת דעלמא. ופריעה ופרימה וטעא טעא יקרא ורצין פורש נותא ארם. ונם פסדי, שיעושע שער עתה היה מצפה ליהוה תהור ואין מצפה עתה ליסור. נותא חריצני סבר: צוואת דאשוח נותא ליה. והכי פירושה: נאון דרבי רבי נאון דרואין במוסגר, רמי אטא ליה – לא יפסדי, דרשין; מוסגר ומוחלט. רינם שוין חוץ מפריעה ופרימה. ובין הפסד אינו חשש, אפי' קרינא דלי הפסד צוואת דעלמא כדפרישית אינו חשש אלא צוואת דאשוח. אבל מוחלט אין רואין, דאי מטרד ליה – ויפסדי צוואת דאשוח, וקטבר: צוואת דאשוח עריפא ליה מנותא דעלמא. וקצת קשה לי מנן רצין דרבי נאון: דאי לית ליה רבי מנא כלל דהובן מתיב לומו, ואי בעי שתיק. ורבי קסבר דעלמס כון אינו רשאי לשחק כלל. ודלרבי רבי לא חמצנא כשום אחד רואין לחקל ולא להחמיר, דאינו רשאי לשחק כלל. והכי הוה ליה למוסגר: נאון דרבי רבי יוסי בן אבא נאון דרבי יוסי בר. והכי אינא כשמתעין ורטיפת הכה (תולין קט"א). **בהבנת** רשון כולי עלמא לא פליגי – מה שפרש בקטגורס סוף הפרק ראשון, ומשום ביה רואין, אי חסור – שאי עומד בעיני – תחילה נמי ביה בהבאל היה עומד, וקשה: ולמנא כשהש רצין ויהיה טעא מוחלטא דהכי משמע בנגעים פרק ראשון. דארבע מראות הללו מנצטרפין וז עה לא לפסוד את העומר שבו עש, והלחיל את שגולה בו מיהא או שער לבן בתחילה בסוף שבוע ראשון או בסוף שני לאחר הפסוד. והלחיל את שגולה בו פסיון בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני וש פירש: בהסגר רשון כולי עלמא לא פליגי דהוה ליה דחי היתעם שמושי' דלטרודו לא לטמא' לא שייך למרש עה שער שצריך לנמותאו, ודיינו בסוף שבוע שני. אבל בסוף חמור ראשון – ראי ודא לחסור עד, ולא טעמא. וכך זה חזק. כלב נראה דרבי רבתי ערק. בהסגר ראשון – היינו תחלת עה שער ראשון, שכולל לשמח בון דהא לא שייך לטרודו לא לטמא. בהסגר שני הוא בתחילת הסגר שני – שמא אינו יכול לשחקו. והוא דרין בסוף הסגר שני.

עד כמה – מרוחקו דתי תורי נמלים, דכי איכא נהרא בעיניהו וליכא גישרא דאין מכיין דתי בחורי דלי. עי פרסה – אי ליכא פרסה פריעה עיניהו, לא על גבי דאיכא נהרא וליכא מעבר – מכיין דתי בחורי דתי. נעין שפוד – במקום שוין מוקין. ומרדה הארמה. ומנעך אותן. וצוא – ענין דקל לתמרים. **רמא** – ביה, וקעבר גדר מדנמא, ומגדל אותה מרובי הדקל. צי כביר – מנח אבנים הו על גבי הו.

אמר רב הסדא לא שני – דרמא מנתניחין מוקין. אבל אינו מנה דכרבו. כמותל טעה – ודליכא אפסדיא ותיקיא ואי עיילי בה גאיש. אבל כמותל חצי בונה כרבו – דאיכא פסדא ותיקיא אי עיילי בה גבי ונבי ממוניה. נוח – שוחח ונטי. מותר ובנת כרבו – ודיינו כותל חצר, משיע ליה לרב הסדא. מפני הסנה – שלא תפול על הדלי ברשות הרבים. שלא מפני הסנה לא קשיא ארבי דרביס. דאמר ביה רבתי בונה כרבו, אף על פי דליכא סנה. תיין – לא קשיא לרב הסדא. דהא דקטני במקום סנה – היינו דסור לא כשעוהו, ובונה לא היה שפיר. **אמר** רב קאמר רב הסדא שלא במקום סנה בונה כרבו – כשדאי סתוה קודם לכן, אבל לא סור לא במועד. חם – במקום סנה, לסוור משום דאיכא סנה, ולא לימי – דבבנין לא סנה. אבן – כל דלא בני מפניו ולא סתרי – ודוי סנה. מתניחין נמי דיקא – רבי הסדא. **במשנה** וכן כמותל כרבו – ויבשביעית בונה כדרכו, אבל במועד אינו בונה כרבו. **רואין** את הנגעים לחקל – כלומר, רואה הבין נעץ צרעת במועד לטרוד. לא לחמיר – שאם רואה הבין שהוא טעא אינו אומר כלום. ומנצ טעמא – מנצא מעטר במועד, ורומנא אמר (דרביס גזו) וצוואת **גמרא** שאם אתה נוקט לו לחקל אתה נוקט לו החמיר – כלומר: מאחר שרואה הבין – אומר, לא חייב טעא בין הוא טעור. **אמר** רבי נאון אי דבי רבי שארי בוסגר – רשואין דרבי רבי יוסי במוחלט. בחמיר ראשון – שאם מטרד ליה משמע ליה, אי לא מטרד ליה – לא טעמא ליה יתר משיעריקא. אלא מטרד ליה פעם שניה.

לא לחקל ולא להחמיר. שאם אתה נוקט לו אף להחמיר. **אמר** רבי:

נאון דרבי רבי מאיר במוסגר. ודברי יוסי במוחלט. **אמר** רבא: **בפולג** עלמא לא פליגי **דלא** חזו ליה, **בהסגר** ראשון – **פולג** עלמא לא פליגי **דחזו** ליה, **כי פליגי** – בהסגר

מועד קטן. פסוק ראשון – משקין בית השלחין דף עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

רש"י

1 למהרו – כל לעטמא תובס – במקר בורא דסוד (ושם) ירדש מניה: פתח הבתוב
2 מטורה חזילה יהי ספק שער לבן קודם לבחירת. והתם ירדש מתיכב "לשחרר"
3 ברישא. והבא דרבי גמפיה דקרא. **הכ"ב** – רישתן בתורת דביעם: שבעת ימים ימי ספירו וכו'
4 – ודא רגש שנתבב בספוק בתי "אזרחי" סודרתי ורגו רתבחוה באן.

יותם

1 ליה לו לעשויה אלא בימי הלוחטו –
2 פירש הרב רבינו קלונימוס: דכתיב
3 (ישעיהו ז) ויבועד ששים חמש שנת יתה אפרים –
4 מעש – ודחינו מנבואת גמסוס, אף על פי שישעיהו
5 אמרה. וישעיהו נתנבא בשעה שנתנבא עתהו.
6 כדמוכח קראי שהיה רעש על ידי שרעשע עליונים
7 לשורפו ותחתונים לבלעו, הוא מונה לבחוד
8 עמוס שנתנבא שנתים לפני הרעש, "וישראל נלה
9 יגלה מעל ארמונה" (עמוס ז) שאו נגודה מידה.
10 ובמה יד על גולת הישע בן אלה. שזהו בשעת
11 שש לחזקיהו – וחסבנו ששים חמש שנים. שתי
12 שנים קודם נגעו. ועשרים חמש דנגעו, ועתהו
13 נתנבא עשרים חמש שנים לפני מותו. שזהו עשרה
14 ירוחם. ודי שערתי דאחא. ורש לחזקה היה
15 הגלות – הדי ששים חמש שנים. וירוחם בן עשרים
16 חמש שנים כשלמך, ואם כן היה עיבור בימי
17 חלוטו. מכל מקום אין רבי יוסי בריה יהודה
18 מוקשה. דיש לומר: דנתנבא בסוף העשה, ועיבורו
19 היה בתחילת השנה. ובפירוש בניאם פירש
20 רש"י חשבון לו, וכן מוכיח סוף סילעם. ומאחר
21 שזה אמת – נמצא שצריך ליישב: הלא עתהו
22 יריבעם מלכו באחרו הוא יריבעם מלך ארבעים
23 ואחת שנה, ואם כן בשעת היה ארבעים ואחת
24 למלכות עתהו, והכתוב אמר בשנת שלשים
25 ושבעה לעריה מלך יהודה מלך וכו' בהו' בן יריבעם
26 ואם כן הדי שש שלש שנים ושי ולמדי: דקדך שלש
27 שנים באיבי הוא, וכן הנהי מנקבת פירושיה דרבי
28 הנה מעשה. ודוכריה מלך דביה יריבעם אביו שלש
29 שנים.
30 **מא'** – דלא גלי לא גלי – ויש משקי: למח אן.
31 רבי הורש קל דחמטו דא אדם קל דך
32 חומר מעצמו ושמא יש שם פירכא. וא א שמא
33 מוצרע חרודש שמי. אי נמי: שבעה ימים משמע
34 מעטע, לאמפי מי חלוטו, ואדך דמוצרעך
35 לעפיה. מידו מתיכב ביה ל' שמע מניה
36 למעטי. ואם יש אתה רואה בו – תימה
37 לרבי מאיר למה אנו רואה לחלק? ועדי: למאי
38 דפירש רבנו יצחק דלמלי עלמא דחמטו ופירש
39 רואה לחלק – לעולם יכול לראתו ותלי: וישנא את הבית? עד שראו – למח טורח לפנות?
40 שמת ומצא טהור.

משמעות

1 והוא שיקרא איבא בנייהו – רבי הורש מופיע, "ובינים" אצטרך למרדש ביום
2 ודלמא כד בלילה כדבלקן. וירי לא משמע ליה. ורבי יהודה חרש מוויבוס: אבל
3 זפיעני את הבית – שמת אצטרך לרבי יהודה. אפילו חבלי קש תחבלי עצים. כדחנן בנגעים
4 (פרק טז משנה ה) לרבי יהודה.
5 הרשות איבא בנייהו – דרבי יהודה סבר: חידוש הוא, ואן ללמוד הימנה שאר
6 המתנות. מיכיוס היראת בו לא משמע אלא הפתנה ומצוה. דמשמע דתלוי דרבי
7 בקביעת היום. כון נגלו. והוא דחזן חזקן. ורבי סבר: לרבוט נה המתנה שאינה מעוה,
8 ומגרין שפיר להמתנה מופיעה. כל דבר הרשות בבית לא פליגי – דהא בחייתו תביע ופיעו
9 את הבית, אלא דבר הרשות דנפיה איבא בנייהו. ואן ראה לפוש שאר דרבי רשות. כון
10 חבילי קש, ופליגי בבתיים, ולרבי יהודה דאמר חידוש הוא – לא לפיען.

דא

1 דאמור רואה לחלק, לשחרר אבל לא לעטמא. סבר כהן תלא דחמטא ליה חזי
2 טמא. ואי לא בעי טמטא ליה – כלל חזי טמא דרובי חזי ליה לחלק אבל לא להחמיר.
3 דאי חזי ליה דחזי טמא – לא לימא ליה כלום, ולא חזי טמא. ורבי ר' יוסי, דאמור
4 לחלק, סבר לשחרר ולשפא בריב – וכו' חזי ליה
5 כון דטמא – לא מצי לשפוקה. ודחמטא חזי טמא,
6 ומצא מצערעו שמשמטא במועד. והא תמא
7 איצפא – ודבר רבי טמא מאיר במחולל. דבר רבי יוסי
8 במוסר. פיר סבר צוואת דאשתי עדיף ליה –
9 ולחזי חזי ליה במועד בהטרו שני. דאי מסודרו
10 – משמחו, ואפילו טמטא ליה ומחילת
11 ומשדר ליה חזן משלש מהנהו. ולית ליה
12 צוואת דאניש דעלמא – אפילו ליה לית ליה
13 עשרא. דראי אתה ליה צוואת דאשתי ומותרה הוא
14 באשתי להתיחד עמה בימי הלוחטו. ודבר רבי
15 יוסי במחולל. דאפילו מסדר ליה, אף על גב
16 דשרי ליה למתנה ישראל – דאית ליה עשרא,
17 דלית ליה צוואת דאשתי. דאסור הוא. ודכין
18 דמטרו ליה מחלמו – מיבעי ליה למימני שעב
19 ימי ספירו, ובימי ספירו אסור בתשמיש המטה,
20 דכתיב "וישב מחוץ לאהל" שבעת ימים' ואחלו
21 זו אשתי. דכתיב "ישבו כלם לאהליכם". ורבי
22 סבר צוואת דעלמא עדיף ליה – האי תנא דאמר
23 אמר רבי רבאן דרבי רבי מאיר במחולל דבר
24 רבי יוסי במוסר, סבר צוואת דעלמא עדיף
25 ליה, ולחזי חזי בימי הלוחטו. דאי טמטא – לא
26 טמטא ורבי רבאן דרבי רבי מאיר – משמחו,
27 דאית ליה צוואת דעלמא. אף על גב דאסור
28 בתשמיש המטה – צוואת דעלמא עדיף ליה.
29 ודבר רבי יוסי במחטור דלא חזי ליה – דלמטא
30 טמטא ליה חזן משלש מחטות, ולית ליה צוואת
31 דעלמא. ומצער ליה. ימי ספירו – אסור
32 בתשמיש המטה, ולא ימי הלוחטו. יוחם לא חז
33 לעשויה וכו' בימי הלוחטו – כלומר, לא תעבידה
34 אמר דיוחם אלא בימי הלוחטו דעושהו. ועושהו
35 היה מצויעו. ולא נוקק לאשתי בימי ספירו אלא
36 בימי הלוחטו. אף אני כן אשתי – דמוצער מותר
37 בתשמיש המטה. דרשיבן מחוץ לאהל – בימי
38 ספירו תביע. ורבי סבר שאר גלי – לחזי
39 אמרין: ימי ספירו ולא ימי הלוחטו. למיטרא
40 דבכח תליא מילתא – פריך בין לרבי מאיר בין
41 לרבי יוסי. דרבי מאיר אומר דאני טמא –
42 כלל מכלל דרבי יוסי סבר אי לא בעי – לא חזי ליה,
43 ולא חזי טמא. ותנין לו שבעה ימי השפחה – דלא חזי ליה. דלמא טמטא ליה. ולבכותו
44 – אם ראה הנגע בסכותו. אם ממתנין לרבי הירשת – הרי ממתנין לו. שאן ממתנין
45 עד שמפנה כל הכלים שבבית. ולפיכך מיה דבטומאה דבגופיה נמי ממתין לרבי הרשת,
46 ודמאי דהבא. כיון דאשכחן דבטומאה דנפיה ממתנין לו לרבי הרשת – כל שכן
47 דממתנין לו לרבי מצוה, כון חתן וברגל. משפעת דרשיבן – דמר ירדש מהאי קרא. ומר
48 ירדש מהאי קרא. דבר הרשת איבא בנייהו – רבי יהודה דמפיק מביים הראות בר
49 ומכאן אמרו: חתן ורגל, דרדיע מצוה – ממתנין לו. אבל לרבי הרשת – שאן ממתנין לו
50 בטומאה דנפיה. ורבי סבר דבדבר רשות נמי ממתנין לו, כדאמרין לעיל. דרבי יליף
51 טומאה דנפיה לדמתח לו בטומאה דביתו. לא נגרין – דחזי חידוש, ומחידוש לא לפיען.
52 דכל היכא דאיכא חידוש – אין לך רב בו אלא חידוש.

דא

1 בחמני שני – דאי טמטא ליה מחילת ליה בטומאה חמורה. ומצער ליה. פיר – רבי מאיר,
2 דאמר רואה לחלק, לשחרר אבל לא לעטמא. סבר כהן תלא דחמטא ליה חזי
3 טמא. ואי לא בעי טמטא ליה – כלל חזי טמא דרובי חזי ליה לחלק אבל לא להחמיר.
4 דאי חזי ליה דחזי טמא – לא לימא ליה כלום, ולא חזי טמא. ורבי ר' יוסי, דאמור
5 לחלק, סבר לשחרר ולשפא בריב – וכו' חזי ליה
6 כון דטמא – לא מצי לשפוקה. ודחמטא חזי טמא,
7 ומצא מצערעו שמשמטא במועד. והא תמא
8 איצפא – ודבר רבי טמא מאיר במחולל. דבר רבי יוסי
9 במוסר. פיר סבר צוואת דאשתי עדיף ליה –
10 ולחזי חזי ליה במועד בהטרו שני. דאי מסודרו
11 – משמחו, ואפילו טמטא ליה ומחילת
12 ומשדר ליה חזן משלש מהנהו. ולית ליה
13 צוואת דאניש דעלמא – אפילו ליה לית ליה
14 עשרא. דראי אתה ליה צוואת דאשתי ומותרה הוא
15 באשתי להתיחד עמה בימי הלוחטו. ודבר רבי
16 יוסי במחולל. דאפילו מסדר ליה, אף על גב
17 דשרי ליה למתנה ישראל – דאית ליה עשרא,
18 דלית ליה צוואת דאשתי. דאסור הוא. ודכין
19 דמטרו ליה מחלמו – מיבעי ליה למימני שעב
20 ימי ספירו, ובימי ספירו אסור בתשמיש המטה,
21 דכתיב "וישב מחוץ לאהל" שבעת ימים' ואחלו
22 זו אשתי. דכתיב "ישבו כלם לאהליכם". ורבי
23 סבר צוואת דעלמא עדיף ליה – האי תנא דאמר
24 אמר רבי רבאן דרבי רבי מאיר במחולל דבר
25 רבי יוסי במוסר, סבר צוואת דעלמא עדיף
26 ליה, ולחזי חזי בימי הלוחטו. דאי טמטא – לא
27 טמטא ורבי רבאן דרבי רבי מאיר – משמחו,
28 דאית ליה צוואת דעלמא. אף על גב דאסור
29 בתשמיש המטה – צוואת דעלמא עדיף ליה.
30 ודבר רבי יוסי במחטור דלא חזי ליה – דלמטא
31 טמטא ליה חזן משלש מחטות, ולית ליה צוואת
32 דעלמא. ומצער ליה. ימי ספירו – אסור
33 בתשמיש המטה, ולא ימי הלוחטו. יוחם לא חז
34 לעשויה וכו' בימי הלוחטו – כלומר, לא תעבידה
35 אמר דיוחם אלא בימי הלוחטו דעושהו. ועושהו
36 היה מצויעו. ולא נוקק לאשתי בימי ספירו אלא
37 בימי הלוחטו. אף אני כן אשתי – דמוצער מותר
38 בתשמיש המטה. דרשיבן מחוץ לאהל – בימי
39 ספירו תביע. ורבי סבר שאר גלי – לחזי
40 אמרין: ימי ספירו ולא ימי הלוחטו. למיטרא
41 דבכח תליא מילתא – פריך בין לרבי מאיר בין
42 לרבי יוסי. דרבי מאיר אומר דאני טמא –
43 כלל מכלל דרבי יוסי סבר אי לא בעי – לא חזי ליה,
44 ולא חזי טמא. ותנין לו שבעה ימי השפחה – דלא חזי ליה. דלמא טמטא ליה. ולבכותו
45 – אם ראה הנגע בסכותו. אם ממתנין לרבי הירשת – הרי ממתנין לו. שאן ממתנין
46 עד שמפנה כל הכלים שבבית. ולפיכך מיה דבטומאה דבגופיה נמי ממתין לרבי הרשת,
47 ודמאי דהבא. כיון דאשכחן דבטומאה דנפיה ממתנין לו לרבי הרשת – כל שכן
48 דממתנין לו לרבי מצוה, כון חתן וברגל. משפעת דרשיבן – דמר ירדש מהאי קרא. ומר
49 ירדש מהאי קרא. דבר הרשת איבא בנייהו – רבי יהודה דמפיק מביים הראות בר
50 ומכאן אמרו: חתן ורגל, דרדיע מצוה – ממתנין לו. אבל לרבי הרשת – שאן ממתנין לו
51 בטומאה דנפיה. ורבי סבר דבדבר רשות נמי ממתנין לו, כדאמרין לעיל. דרבי יליף
52 טומאה דנפיה לדמתח לו בטומאה דביתו. לא נגרין – דחזי חידוש, ומחידוש לא לפיען.
53 דכל היכא דאיכא חידוש – אין לך רב בו אלא חידוש.

דקא עבד בתום – ונראה הדלכה כרב באיסורי. ואפילו לשמואל כי ליומר דלא אסירי אלע ל ידי ספרנא. אבל הוא עצמו – שרי, יזהר מתאפס מעצרו ל ידי צעקה ושנח לארז וכו'. **אין** וחיבר בוכין וקברות במועד – פירש בקונטרס לעורך מוחים הוא עשה, אפילו ספרנו ערך תעו. כדורגן בדבומס פירות' (בבא בתרא כ"ב, ר' תנורס מקום לחבירו לעשות לו קבר – עשה רחבה של משה.

אבל לעורך המת שבת – מותר אפילו ימים טוב שני למינו ליה גלימא ולמינו ליה אסא. כדאמר בפרק אגא דבריה' (א.ו.שם) כל שכן – חול המועד. ואף על פי שיש לחלק, גדול המועד אדרייתא ויום טוב שני דבגן, ובן מיום טוב שני דעצרת ויום טוב שני דשבעי עת פסח ושמיני עצרת – אין נראה, ודבכל שני עין קאמר בביתא. ועל כל עין גלימא דמורי שפי יום טוב שני בחול המועד. וכמו שפירש בקונטרס דאריז חול המועד מחיים כן פירש רבנו תנאל, אבל לאחר מיתה – שרי. ודאי דהתם בוכין וקברות – אפילו כל ביתא וארץ – וכן ענין ענין שנת משפוח או רגלי לחפור בבית, והוי הבריא דרעין למת. נראה לו. ויהא דל שרי הבא לרבי יהודה אלא במסרים הגמורים מערב יום טוב, והתם שרי למנוי לו. גלימא אסא – שנת נסרים ימילם למעוא מסורים הרבה, אבל גלימא אסא לא ימצא עשויים, או. שנת נסרים ימילם קול ופירוסם גדול. ויש שפירשם: האן חפרין – מיירי אפילו לארז מודה, דמדיא דמתנבן, דמשמט לארז מיתה. דמפיש בגמרא: שאם היה ארוך – מקשהו. ומחיים אן רגילותו לשנות, כי אנו יודע מי ויש בו. ויש לפשו: עושה לערוכו או לעורך אחר. ובמו שפירש שרי עשוי, הוא דאריזין בפרק אגא דבריה' (א.ו.שם) למנוי ליה גלימא אסא – דהיינו דוקא כדפירשיה, שלא ימצא גלימא וסאא עשוי מערב יום טוב. אבל בוכין וקברות – ימצא הרבה, שדיו רגילות לחפור מותרות – ענינא יכול לדחות מיום טובו הוה, של שאין עשוי בוכין וקברות מוחים.

וערשין נברכת במועד – תימה: ונאמאי עריך במועד? ודלא אן במסבין במועד ויש לומר: לעורך כל אחם שחמירו הבכמים לבבם לקמן בפרק בתרא (י"ג) וכו' מפירשים: לדחץ את המות ומתביבין. **וארזין** עם המת בחצר – אמרין בירושלמי אמר רבי מנא: ודאי דאמי – בבת שאינו מפרשם, אבל בבת שמפורסם – עשין לו ארון אפילו בשוק – כדאי דרבי חנינא חביריהו דרבנן דמן ברזל המועד, עבדי ליה ארון בשוקא. ונאמאי: דלדחין שרי קולות מונעין – ומשבעין ליה מפורסם למלווה מוחים. **גיהא** ובר גיהא – פירש רבנו תנאל: מתעון גרזין דפיק רלא יחפור (בבא בתרא ט"א). וליחא: דהתם: ומרדחין את הנברכת שלשה פעמים, וקאמרין בגמרא: לא שנו אלא מן הגרזין ארבע אמות. ובתוספתא: מן מרדחין את הנברכת ואת הבקיעה שלשה פעמים. **ומנכרין** בענגא – אמר בפירוסיהו. ויש לתו טעם דלמי דרמי ליה (שבת קמ"ב) ולא שאסור חכמים משום מריאית העין. וכו' דהיינו שני ליהודיא ד' אף על פי' (כתובות ס"א): צנור שעלו בו שקשקשים כו'. **אבל** דחזירי, אבל לא מן אידידין.

לפי שאין מברכין שמחה בשמחה – גרסי הכותוב, כדריש לקמן מוקרא שדלמחו. וביירושלמי דריש מדרכתי: "זלא שבעו את". וטעם נראה קעת רבמו עושין מצות בחילות דרבנן שיהא לכו בני למעוא אחת ולא נפרע יעמוז הימנה. וכן שמחה בשמחה – יהיה לבו פנוי בשמחה. **באגף** ולא באשתך – עיקר דרשה הוא, ולא אסמכתא. כדאמרין בפרק קמא דהגיגה (ת"ב) ורב אשי – האי "מאן" בוקי דריש ביה: **מפני** הטורח – ומתניין מפני שיש להם עירובי עירובי שמחה. ודלא שרי עירובי שמחה. ולא שרי עירובי שמחה. והגל וכן ארז חיה. וגם ביטול פריה רבא אן באן, שיהיה לו אשה כבר, והתמא ומילתא יש לו בניים. וגם אין רגילות לרוב דרבי דה דרגל. וסבתה בריית מילוי מותר לעשות בחול המועד – דליכא שמחה, כדאמרין פרק קמא דכתובות (א.ה.) דלא מברכין "ששמחה במעונך" משום דאית ליה צערא לניקא. אי נימי, כיון שזמנו קבע – אין לבלול זה מפני הו. אבל סעדת פסין דבן – עריך עין אם מותר לעשות במועד, ואן לומר דא זמנא קבעו תתן – במונה. שלא במונה – דהאן ידא מותרין ונראה ל: קיימא ל: כרב אשי דריש בחגיגה בפרק קמא ת"ב (ושם "בקרן" ולא באשוק, ואנו אסור לערב שמחה בשמחה. ועוד יש לומר: דלא יחשיבי שמחה בשמחה כי אם סעדת נישואין לכו.

לפי שאין המת משתבח מן חלב שלשים יום – כלומר, כיון דמת אין משתבח מן חלב שלשים יום, אם מספידו פחות משלשים יום לפני הרגל – אמר למספר ברגל, ורעידין לא שכוה. **דעבדי** בתום – מאן דאמר משום מועד שוינן לרגל, כיון דספדן עבדי בתום – שפיר דמי, ומאן דאמר לפי שאין המת משתבח מן חלב שלשים יום – כתבם נמי נאסור.

משנה אין חופרין בוכין וקברות – לעורך מוחים. שדורכין לחפור בוכין וקברות לעומד לעורך מוחים שמוחו, וסדרתא יתירא הוא. מתנבין – מפרש בגמרא. ונברכת – בריכה של בוכסין, ולית ביה טירחא כולי האי. וארזין עם המת בחצר – שמתם שני, מותר לעשות ארון ולנסר גוסרים מתחילה לעורך הארון ולעשות כולו, אבל לא בחצר אחרת, שלא יאמרו מלאכה אחרת היא. רבי יהודה אומר – להביא עצים ולעשותהו ימים לעורך הארון, אלא אם לא דתו מנסרים בתחילה קודם יום טוב. **גמרא** נראה ובי גיהא – בריכה גדולה שעושין בחצר שיכנסו בו כל השופכים בקיע – בר גיהא, כדפירש קטנה שעושין סמוך לגדולה כדי שיכנסו החיים גוסרים מן הגדולה לקטנה, שחייזי – שחייזי מילאית ותבסין לקטנה, וארזין עם המת בחצר – כלומר בשעת בחצר (שפיר דמי) ודמוכח ארזין, לעורך המת בעבדא – מעי למעבד ארזין, ובאותה חצר. מנפין המסרין – יש עמו נסרין ממוקנים מערב חיים, וטורח גדול לעשותן במועד. **משנה** מפני שמחה היא לו – מפרש בגמרא. מחזיר גושטיו – דאיהא שמחה כל כן. ונעשה אשת תבשית – דהיינו תבשית דקא מפרש בגמרא. לא תהוד – בסדי, מפני שניול הוא אצלה וכשתי במועד שיהא חסוד בסדי. ומעוערת, ומפירתא אן המפוטת – ביהא מפרש. **גמרא** מאי חיי – וכי שמחה אסורה ביום טוב. ואין מערבין שמחה בשמחה – כלומר בענין לישמח בשמחת מועד לחודיה. מפני שמחה – לטורח לעורך נישואין במועד אסור. משום ביטול פריה רבתי – דאי שרי נשואין ביום טוב – אין אדם נושא אשה כל השנה כולה. אלא עומקין דע, שיהא עשה סעדה אחת למעוד ולנשואין, ומרבין

פר דרבת פר **הוא** הניא – דרב הוא, דאמר רב דגיא' בר קטינא אמר רב: **מגן** שאין נושאין גשים במועד – שאמר: "ושמחת בהקד", בתקן – ולא באשתך. ועל אמר: מפני הטורח. רבי יצחק נפתח אמר: מפני ביטול פריה רבתי. מיתבי: כל אלו שאמרין אסורין לישא במועד מותרין

ארבע אמות. ובתוספתא: מן מרדחין את הנברכת ואת הבקיעה שלשה פעמים. **ומנכרין** בענגא – אמר בפירוסיהו. ויש לתו טעם דלמי דרמי ליה (שבת קמ"ב) ולא שאסור חכמים משום מריאית העין. וכו' דהיינו שני ליהודיא ד' אף על פי' (כתובות ס"א): צנור שעלו בו שקשקשים כו'. **אבל** דחזירי, אבל לא מן אידידין.

לפי שאין מברכין שמחה בשמחה – גרסי הכותוב, כדריש לקמן מוקרא שדלמחו. וביירושלמי דריש מדרכתי: "זלא שבעו את". וטעם נראה קעת רבמו עושין מצות בחילות דרבנן שיהא לכו בני למעוא אחת ולא נפרע יעמוז הימנה. וכן שמחה בשמחה – יהיה לבו פנוי בשמחה. **באגף** ולא באשתך – עיקר דרשה הוא, ולא אסמכתא. כדאמרין בפרק קמא דהגיגה (ת"ב) ורב אשי – האי "מאן" בוקי דריש ביה: **מפני** הטורח – ומתניין מפני שיש להם עירובי עירובי שמחה. ודלא שרי עירובי שמחה. והגל וכן ארז חיה. וגם ביטול פריה רבתי רבא אן באן, שיהיה לו אשה כבר, והתמא ומילתא יש לו בניים. וגם אין רגילות לרוב דרבי דה דרגל. וסבתה בריית מילוי מותר לעשות בחול המועד – דליכא שמחה, כדאמרין פרק קמא דכתובות (א.ה.) דלא מברכין "ששמחה במעונך" משום דאית ליה צערא לניקא. אי נימי, כיון שזמנו קבע – אין לבלול זה מפני הו. אבל סעדת פסין דבן – עריך עין אם מותר לעשות במועד, ואן לומר דא זמנא קבעו תתן – במונה. שלא במונה – דהאן ידא מותרין ונראה ל: קיימא ל: כרב אשי דריש בחגיגה בפרק קמא ת"ב (ושם "בקרן" ולא באשוק, ואנו אסור לערב שמחה בשמחה. ועוד יש לומר: דלא יחשיבי שמחה בשמחה כי אם סעדת נישואין לכו.

פרק ראשון - משקין בית השלחין דף ט עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" ר"ז רש"י

1 מתרין לישא ערב חליל - כלומר, מותר לכתחלה. ואף על גב שבעת ימים של סעודה יהיו ברנל. עיקר שמחה - דנישואין דף יזא. ובשאר יומי לא חשיב מערב שמחה בשמחה.
 2 עיקר ביראה - דנישואין כיום רשעין ונישואין. לחד יזא לא משחו איש - כלומר, כיון שאינו יכול להתחיל אלא בערב הרגל - אין ממתנין עד הרגל. דלמא מתרמי מלוא דלא
 3 מצי מתחיל בערב הרגל, ולבי לא מתחיל כל הרגל. ועבד בעקה - יומי שמחה דהבא ולחבא, לתועבת הבית ולרגל. ורלפא מנינר לא נטרין - נישואין עד הרגל, כי דהכי קלא נטר שלמה,
 4 אבל א מתרמי ליה - עבד, אבי - דהובא דאי אקרי ליה עבד - איבעי ליה לשליח בבנין עד הרגל, כי דהכי דלחרימי ליה תועבת הבית ברנל. אמא בליא עורב - הגג נחל בקח ומקטר
 5 למעלה דף אבאה. ומתקן איתו שם בבבול
 6 ובמסמכין כדי שלא ישבו העורבים עליו, ועו
 7 לא חשיב בבנין. ורלפא אמא בליא עורב נמי
 8 צורך בנין הוא - ורבי לא שרייה, אלא כל
 9 הובא אדחרימי ליה לנישואין ברנל - לא דיענן
 10 מנלן דלא עבידו. ספס מני תיה לחד - דלא
 11 מצי למעבד ליה ביהד, אפילו מתרמי. לא עשו
 12 ישראל יום כפורים - לפי שבעת ימים שלמי
 13 סוכות כל יום עשו שמחה ומשתה, ורבינו
 14 זיעש שלמה בעת הדין את הנה שבעת ימים
 15 שבעת ימים ארבעה עשר יום. וקרנן חיד -

1 **איבעי** ליה למעטר עד הנה - כדי שלא
 2 יחבטלו ישראל ממלאכת כל כך.
 3 **איבעי** ליה לשויירי באמה בליא עורב -
 4 שלא היה צורך הבנין כל כך, אלא על פי שהוא
 5 מרובנין, כדי שלא יביאו השומטא - אין זה צורך
 6 כל כך. וזם בשעת הבנין, כולן שלא היה השכינה
 7 שורה בו - לא היה צורך.
 כאן

1 **מתרין לישא ערב הרגל. קשיא לביהו! לא קשיא;**
 2 **למאן דאמר משום שמחה - עיקר שמחה חד יזא**
 3 **הוא. למאן דאמר משום מירחא - עיקר מירחא חד**
 4 **יזא והוא. למאן דאמר משום נפשיה. ודאן מערבין**
 5 **שמחה בשמחה מנלן? דכתיב: 'ועש שלמה בעת**
 6 **הדין את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מקבוא**

1 **הקח עד נחל מצרים [לפני ה' אליהו] שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום.**
 2 **ואם איתא דמערבין שמחה בשמחה - איבעי ליה למעטר עד הנה, ועיבד שבועה להקבא**
 3 **ולקבא. ולמאן: מנינר - לא נטרין, ותיבא דאתרמי - עבדו! איבעי ליה לשויירי פורחא.**
 4 **שוייר בנין בית המקדש לא משיירין! איבעי ליה לשויירי באמא בליא עורב. אמא בליא**
 5 **עורב צורך בנין הבית הוא! אלא, מוקמייהר קרא; מכרי פתיב: 'ארבעה עשר יום', 'שבעת**
 6 **ימים ושבעת ימים' למה ליה? שמע מינה: הני לחוד, והני לחוד. אמר רבי פרחא אמר רבי**
 7 **יוזנין: אותה שנה לא עשו ישראל את יום הכפורים, והיו דואגים ואומרים: שפא נתיחיבו**
 8 **שוניאיהן של ישראל בלייה, יצתה בת קול ואמרה להם: פולקם מומונין לחיי העולם הבא.**
 9 **מאי דרש? אמרו: קל וחומר; ונה משפן שאין קדושתו קדושת עולם, וקרנן חיד -**
 10 **דוחה שבת, דאיפור סקילה, מקדש, קדושתו קדושת עולם, וקרנן צביר, ויום הכפורים**
 11 **דעגוש ברת - לא כל שפון? אלא אמאי היו דואגים? תהם - צורך גבוה, קבא - צורך**
 12 **הדינא. קבא נמי, מיעבד - ליעבד, מוכל לא נכלול ולא לשהו? אין שמחה בלא אקילה**
 13 **הדינה. ומשפן דרחי שבת מנלן? אילמא מדכתיב: 'ביום הראשון... וביום השביעי' -**

14 **דאם איתא דמערבין שמחה בשמחה - איבעי ליה למעטר עד הנה, ועיבד שבועה להקבא**
 15 **ולקבא. ולמאן: מנינר - לא נטרין, ותיבא דאתרמי - עבדו! איבעי ליה לשויירי פורחא.**
 16 **שוייר בנין בית המקדש לא משיירין! איבעי ליה לשויירי באמא בליא עורב. אמא בליא**
 17 **עורב צורך בנין הבית הוא! אלא, מוקמייהר קרא; מכרי פתיב: 'ארבעה עשר יום', 'שבעת**
 18 **ימים ושבעת ימים' למה ליה? שמע מינה: הני לחוד, והני לחוד. אמר רבי פרחא אמר רבי**
 19 **יוזנין: אותה שנה לא עשו ישראל את יום הכפורים, והיו דואגים ואומרים: שפא נתיחיבו**
 20 **שוניאיהן של ישראל בלייה, יצתה בת קול ואמרה להם: פולקם מומונין לחיי העולם הבא.**
 21 **מאי דרש? אמרו: קל וחומר; ונה משפן שאין קדושתו קדושת עולם, וקרנן חיד -**
 22 **דוחה שבת, דאיפור סקילה, מקדש, קדושתו קדושת עולם, וקרנן צביר, ויום הכפורים**
 23 **דעגוש ברת - לא כל שפון? אלא אמאי היו דואגים? תהם - צורך גבוה, קבא - צורך**
 24 **הדינא. קבא נמי, מיעבד - ליעבד, מוכל לא נכלול ולא לשהו? אין שמחה בלא אקילה**
 25 **הדינה. ומשפן דרחי שבת מנלן? אילמא מדכתיב: 'ביום הראשון... וביום השביעי' -**
 26 **דאם איתא דמערבין שמחה בשמחה - איבעי ליה למעטר עד הנה, ועיבד שבועה להקבא**
 27 **ולקבא. ולמאן: מנינר - לא נטרין, ותיבא דאתרמי - עבדו! איבעי ליה לשויירי פורחא.**
 28 **שוייר בנין בית המקדש לא משיירין! איבעי ליה לשויירי באמא בליא עורב. אמא בליא**
 29 **עורב צורך בנין הבית הוא! אלא, מוקמייהר קרא; מכרי פתיב: 'ארבעה עשר יום', 'שבעת**
 30 **ימים ושבעת ימים' למה ליה? שמע מינה: הני לחוד, והני לחוד. אמר רבי פרחא אמר רבי**
 31 **יוזנין: אותה שנה לא עשו ישראל את יום הכפורים, והיו דואגים ואומרים: שפא נתיחיבו**
 32 **שוניאיהן של ישראל בלייה, יצתה בת קול ואמרה להם: פולקם מומונין לחיי העולם הבא.**
 33 **מאי דרש? אמרו: קל וחומר; ונה משפן שאין קדושתו קדושת עולם, וקרנן חיד -**
 34 **דוחה שבת, דאיפור סקילה, מקדש, קדושתו קדושת עולם, וקרנן צביר, ויום הכפורים**
 35 **דעגוש ברת - לא כל שפון? אלא אמאי היו דואגים? תהם - צורך גבוה, קבא - צורך**
 36 **הדינא. קבא נמי, מיעבד - ליעבד, מוכל לא נכלול ולא לשהו? אין שמחה בלא אקילה**
 37 **הדינה. ומשפן דרחי שבת מנלן? אילמא מדכתיב: 'ביום הראשון... וביום השביעי' -**
 38 **דאם איתא דמערבין שמחה בשמחה - איבעי ליה למעטר עד הנה, ועיבד שבועה להקבא**
 39 **ולקבא. ולמאן: מנינר - לא נטרין, ותיבא דאתרמי - עבדו! איבעי ליה לשויירי פורחא.**
 40 **שוייר בנין בית המקדש לא משיירין! איבעי ליה לשויירי באמא בליא עורב. אמא בליא**
 41 **עורב צורך בנין הבית הוא! אלא, מוקמייהר קרא; מכרי פתיב: 'ארבעה עשר יום', 'שבעת**

1 **הקח עד נחל מצרים [לפני ה' אליהו] שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום.**
 2 **ואם איתא דמערבין שמחה בשמחה - איבעי ליה למעטר עד הנה, ועיבד שבועה להקבא**
 3 **ולקבא. ולמאן: מנינר - לא נטרין, ותיבא דאתרמי - עבדו! איבעי ליה לשויירי פורחא.**
 4 **שוייר בנין בית המקדש לא משיירין! איבעי ליה לשויירי באמא בליא עורב. אמא בליא**
 5 **עורב צורך בנין הבית הוא! אלא, מוקמייהר קרא; מכרי פתיב: 'ארבעה עשר יום', 'שבעת**
 6 **ימים ושבעת ימים' למה ליה? שמע מינה: הני לחוד, והני לחוד. אמר רבי פרחא אמר רבי**
 7 **יוזנין: אותה שנה לא עשו ישראל את יום הכפורים, והיו דואגים ואומרים: שפא נתיחיבו**
 8 **שוניאיהן של ישראל בלייה, יצתה בת קול ואמרה להם: פולקם מומונין לחיי העולם הבא.**
 9 **מאי דרש? אמרו: קל וחומר; ונה משפן שאין קדושתו קדושת עולם, וקרנן חיד -**
 10 **דוחה שבת, דאיפור סקילה, מקדש, קדושתו קדושת עולם, וקרנן צביר, ויום הכפורים**
 11 **דעגוש ברת - לא כל שפון? אלא אמאי היו דואגים? תהם - צורך גבוה, קבא - צורך**
 12 **הדינא. קבא נמי, מיעבד - ליעבד, מוכל לא נכלול ולא לשהו? אין שמחה בלא אקילה**
 13 **הדינה. ומשפן דרחי שבת מנלן? אילמא מדכתיב: 'ביום הראשון... וביום השביעי' -**
 14 **דאם איתא דמערבין שמחה בשמחה - איבעי ליה למעטר עד הנה, ועיבד שבועה להקבא**
 15 **ולקבא. ולמאן: מנינר - לא נטרין, ותיבא דאתרמי - עבדו! איבעי ליה לשויירי פורחא.**
 16 **שוייר בנין בית המקדש לא משיירין! איבעי ליה לשויירי באמא בליא עורב. אמא בליא**
 17 **עורב צורך בנין הבית הוא! אלא, מוקמייהר קרא; מכרי פתיב: 'ארבעה עשר יום', 'שבעת**
 18 **ימים ושבעת ימים' למה ליה? שמע מינה: הני לחוד, והני לחוד. אמר רבי פרחא אמר רבי**
 19 **יוזנין: אותה שנה לא עשו ישראל את יום הכפורים, והיו דואגים ואומרים: שפא נתיחיבו**
 20 **שוניאיהן של ישראל בלייה, יצתה בת קול ואמרה להם: פולקם מומונין לחיי העולם הבא.**
 21 **מאי דרש? אמרו: קל וחומר; ונה משפן שאין קדושתו קדושת עולם, וקרנן חיד -**
 22 **דוחה שבת, דאיפור סקילה, מקדש, קדושתו קדושת עולם, וקרנן צביר, ויום הכפורים**
 23 **דעגוש ברת - לא כל שפון? אלא אמאי היו דואגים? תהם - צורך גבוה, קבא - צורך**
 24 **הדינא. קבא נמי, מיעבד - ליעבד, מוכל לא נכלול ולא לשהו? אין שמחה בלא אקילה**
 25 **הדינה. ומשפן דרחי שבת מנלן? אילמא מדכתיב: 'ביום הראשון... וביום השביעי' -**
 26 **דאם איתא דמערבין שמחה בשמחה - איבעי ליה למעטר עד הנה, ועיבד שבועה להקבא**
 27 **ולקבא. ולמאן: מנינר - לא נטרין, ותיבא דאתרמי - עבדו! איבעי ליה לשויירי פורחא.**
 28 **שוייר בנין בית המקדש לא משיירין! איבעי ליה לשויירי באמא בליא עורב. אמא בליא**
 29 **עורב צורך בנין הבית הוא! אלא, מוקמייהר קרא; מכרי פתיב: 'ארבעה עשר יום', 'שבעת**
 30 **ימים ושבעת ימים' למה ליה? שמע מינה: הני לחוד, והני לחוד. אמר רבי פרחא אמר רבי**
 31 **יוזנין: אותה שנה לא עשו ישראל את יום הכפורים, והיו דואגים ואומרים: שפא נתיחיבו**
 32 **שוניאיהן של ישראל בלייה, יצתה בת קול ואמרה להם: פולקם מומונין לחיי העולם הבא.**
 33 **מאי דרש? אמרו: קל וחומר; ונה משפן שאין קדושתו קדושת עולם, וקרנן חיד -**
 34 **דוחה שבת, דאיפור סקילה, מקדש, קדושתו קדושת עולם, וקרנן צביר, ויום הכפורים**
 35 **דעגוש ברת - לא כל שפון? אלא אמאי היו דואגים? תהם - צורך גבוה, קבא - צורך**
 36 **הדינא. קבא נמי, מיעבד - ליעבד, מוכל לא נכלול ולא לשהו? אין שמחה בלא אקילה**
 37 **הדינה. ומשפן דרחי שבת מנלן? אילמא מדכתיב: 'ביום הראשון... וביום השביעי' -**
 38 **דאם איתא דמערבין שמחה בשמחה - איבעי ליה למעטר עד הנה, ועיבד שבועה להקבא**
 39 **ולקבא. ולמאן: מנינר - לא נטרין, ותיבא דאתרמי - עבדו! איבעי ליה לשויירי פורחא.**
 40 **שוייר בנין בית המקדש לא משיירין! איבעי ליה לשויירי באמא בליא עורב. אמא בליא**
 41 **עורב צורך בנין הבית הוא! אלא, מוקמייהר קרא; מכרי פתיב: 'ארבעה עשר יום', 'שבעת**

1 **כאן** במעזה שאפשר לעשותה על ידי אחרים – עשיית מעזה ערוך. שהרי מפקסין
2 אפילו לרבי שמעון בן יודי לעושה סוכה ולולב, כדאייתא בירושלמי. אבל בהפסקה
3 הדמלה וקריאת שמע אין מפקסין לרבי שמעון בן יודי. ובירושלמי: זה שנוהה זה שנוה, ואין
4 מפקסין שנוה מפני שנוה.

מוקפת

5 פירש בקונטרס: מוקפת בני שאל
6 יתפרו. וקשה: דברפק 'המצוני' (שבת ד"ב.) אמר ר' תנחומי: בשבת משום טורח
7 ועור, וסורקת הוה חלה למענה, מנו בני גדי נטרן (ג' ע"ו)
8 (מ"א. א.) ודברק קצא דמכונות ד'ב ר'עס) פירש
9 בקונטרס: קליעת שער. וקשיא: דברפק 'המצוני'
10 שנוה גזלת ופוסקת. ואין לפרש מעברת סרק על
11 פניה – והכא תני תרייהו, וגם פני קצא
12 הדמובות. וכן לפרש: ומקפת שורה ביהוה ערוך
13 לעקע. ורבי יוחנן קרא אבשר פפישש שנתת חושן
14 של בעק ודקון על פניה להאדים הבשר. והיינו
15 טיחה. היא דקראת ליה בירושלמי צובע – שהיא
16 מאדים הבשר. ובגין נמי שיק בתיקון האשה
17 למאי דברפיש סוף 'המצוני' (שבת צ"ח.) מיהו
18 בונה, ומייתי קרא ד'רובן את הצלע'.
19 **מסכת** דברק 'הל' דקרבנות' (מנחות פ"א)
20 מפרש דשמן דהוה הוא סכתה, ובפרק ק"א
21 דמגילה (נ"א.) מאי שמן מוריה בר הונא אמר רבי
22 ד'חיא סכתה.

היהדות

17 תיפוק ולא תעיל – תוליד בנתא ולא ימותו גזבריהו וליהדרו לותיקו. ל' תירוב בירקו וליתוב
18 אושפון – ד'האי עלקא אושפון ויהיא עלקא ביתא. דכתיב: "קרבם בתימו לעולם" אל
19 הקרי "קרבם" איתא. ו"לכלכל פתוךך" – בגני ובנתא, ולא תיחיו שהא חרמא – דלא
20 חמות אנתך ולא תנסב אניתא ארתי. רבי שמעון בן הלפתא אמר מניה דרב אמר לי דלא
21 אבוי: ול' להנבה דליברקך. אמר ליה: ותא ערוך דלא תבייש ולא תתבייש. אבוי גבי אבוי.
22 אמר ליה: מאי אמר לך? אמר ליה: מילין בעלקא הוא דאמר לי. אמר ליה: ברקך ברקתא
23 דברקן קודשא בריך הוא לישראל ותנא בה, דכתיב: "ואכלתם אכול ושבעו והלליתם וגו'
24 ולא יבוש עמי לעולם וידעם כי בקרב ישראל אני וגו' ולא יבושו עמי לעולם." ו'עושה
25 אשה תבישית". תנו רבנן: אלו הן תבישין נשים: מוחלה, ופוקסת, וזעבירה סרק על
26 פניה, ואימא דאמרי: מעברת סרק על פניה של משה. דביהוה דרב חסדא מושטא פאנאי
27 פלחא. יתיב רב הונא בר חיננא פמיה דרב חסדא, ותיב וקאמר: לא שנו אלא ליה, דכתיב:
28 אכל קנה. לא. אמר ליה: ה'אלהים אפילו אקך, ואפילו אימא דאיך, ואפילו אקך ועזרת
29 על עברתה. דאמרי ואיניש: בת יתיב פבת שרי, מלכא כבאלא רתא. ר'בי יהודה אומר ליה
30 חסור". תניא, דאמרי יהודה אומר: אשה לא תסוד, מפני שצוילו הוא לה. ומוך רבי יהודה
31 בסיד שיכולה לקפלו במועד שטופלתו במועד, שאף על פי שצויה היא עכשו – שמחה
32 היא לאחר זמן. וזי אית ליה לרבי יהודה האי סברא? והתנן, רבי יהודה אומר: נגרעין מהן
33 מפני שצמר. אמרו לו: אף על פי שצמר עכשו – שמח הוא לאחר זמן! אמר רב נתן
34 בר יצחק: תח להלכות מועד, דכחיהו מצד עכשו ושמה לאחר זמן. ורבי יונה, רבינא אמר: גו'
35 לענין פרעון לעולם מצד. אמר רב יהודה: גו' ישראל שהגיעו לפרוקן ולא הגיעו לשנים,
36 געיות – געיות אחרות בסיד, פשירות – געיות אחרות בסולת, גו' מלכים – ששמן המור,
37 שצמא: "ששה דרשיש בשמן המור". מאי שמן המור? רב הונא בר חיננא אמר: סמפת.
38 רב יוחנן בר אמי אמר: שמן ות שלא הביא שלישי. תניא, רבי יהודה אומר: אנפקינן
39 שמן ות שלא הביא שלישי. ולמה סכין אותו – שמשיר את השער ומעיד את הגשם. רב
40 ביבי היה ליה ברתא, מפלה אבר אבר, שקל פה ד' מאה זוזי. היה הווא גו' בשבכותיה
41 דהיה ליה ברתא, מפלה בחד זמנא – ומתה. אמר: סמפלא ביבי לברתי. אמר רב נתן:
42 ביבי דרשתי שברא – געיון בנתיה סמפלא, און דלא שתנין שברא. לא געיון בנתין סמפלא.
ה'הדין

1 ובמזות שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים – אל פלס. אלא מעזה שבא לידך. בין
2 גדולה בין קטנה – עשה. וכל הפעול לא ישו בה – שבתכל כל חפצין שבביל שתסוק
3 בתורה. חפצי שמים ישו בה – כלומר, שאם יש לך לעסוק במעזה – תכליל ולמור תורה,
4 ועסוק במעזה. דאפילו חפצי שמים לא – ודמכיל מעזה ועסק בתלמוד תורה. תעיל ולא
5 תיפוק תיפוק ולא תעיל – ממשעיל על תעילתה

6 תעיל ולא תיפוק – שבתאי סודיה ולא
7 המכונה, תיפוק ולא תעיל – שבתאי סודיה
8 במוקף אור ולא תביאה. תעיל בשרד – שרדך
9 כלתא הילכת אצל דבעל ולא תיפוק – דלא
10 לימות בך, דהדרי גפני מיקר הדרי וליב נשיהו.
11 שאת חרמא – זו שנה ראשונה של נישואין,
12 דכתיב: "כי יקח איש אישה חרשה לא ינא וגו'
13 (דברים ד'). לחרש בתיך – בת קברך. דלא
14 מנות. ולא תהא לאורך ימים. אל תבש ולא
15 תתבייש – לא תיבש אחריו, כדי שלא
16 תתבייש, שלא יבא לידך כפי תבישתו, ותא
17 בה – ושנה בה: "לא יבושו עמי לעולם הדינה
18 על תבישו ולא תתבייש" – מוחלה – ותנת כחיל
19 בין עיניה, כדי שדומות נאים. ופוקסת – מחלקת
20 שערך אחר ולאכאן – ופעברת סרק על פניה –
21 סע אחר, כדי שתראה אומה. כתיב על פניה
22 של משה – כדי להעביר עשה של משה. ויהא
23 מיקטשא – כל דני קטשין, כדאמר רבא. כאנפי
24 בלתי – שהיתה כל כך קטנה שהחלה לה
25 שהיא אשת בנה. לא שני – הא דאמר עשה
26 אשה בחשיטה. אלא ליה – חוריה. שרדה
27 בכך, ולהכי הוי לה שנתה במערה. אבל וקית
28 לא – והכי עבדא אשתך הכי, דמקטשא: הא
29 הויה וקתא ואפילו עשירה על החם קבד –
30 שהיא תתקומט ללך כבאלא אבא. פירוש
31 שקשש חוזר רוצה לומר: מיני ומר בודילוא.
32 וכו' היכי דרזתא ליה בת שית ללך הלולא –
33 הכי עבדא בת שיתין, והכי נמי מקטשא. גניול
34 ותא לא – שבניי הוא לה גניול במערה. ומצעת
35 בסיד. שיכולה לקפלו במערה – אף על פי שהיא
36 מגוללת בסיד. שמחה היא לאחר זמן. –
37 לטון מוקפת. לאחר שקפלתא את הסיד שמחה.
38 לפי שמשיר את השער ומעיד את דבשה
39 והיא דרזא סיד שמחתה לאחר זמן – לרבי
40 שרדי לא תפולו במערה, אף על פי שראת מערה
41 עכשו. ופי אית ליה לרבי יהודה האי סברא –
42 נפקים עם פה שהיא מערה עכשו שמחה וכו'.
43 נפקים עם פה מהיום כיום זמנא. מפני שהיא
44 מערה. דכל אדם שפורע מיצה. אבל לא
45 משלמים ליה ממון כיום זמנא – כדפרש שמסכת
46 ביום חגם. ומודה לעברהו דהוה, דכפרש שמסכת
47 עברהו דהוה שפח הוא לאחר זמן. – שפרע לו.
48 ונאמי נפרע מהן אבל לרבי יהודה לא אתא ליה
49 האי סברא דמשום שמיר עכשו שרי, והכי
50 אית ליה תאי סברא גבי טפול, אף על פי שהיא
51 מערה עכשו שמחה היא לאחר זמן הגה
52 הלכות מועד – להכי אמר רבי יהודה האי
53 דשרי אף על פי שהיא מערה. כו'. וכלוהו
54 הלכות מועד – דשרי, משום האי טעמא נמי שרי
55 כון אפי' בישראל. דמצעיה שהתא כשהיא אופה
56 ומשעל. ולהכי שרי, דשמת הוא כשהיא אכול
57 אפילו ובישול ביום טוב. נוי לטייל מציר –
58 שפרע. ולהכי לא אית ליה לרבי יהודה הים
59 אף על פי שמיר שמת וכו'. אבל לעיל, בגי

60 טפול – אית ליה לרבי יהודה אף על פי שמעירה עכשו שמחה לאחר זמן. שהגיעו לפרוקן ולא הגיעו לשנים – שאין בנות נשים עושה שנה חום אתו, שתיקין אע"פ און
61 שהיא חלו שער ויבשת על כך. געיות מוחלת – השיער בסיד ומשירת אותו. אנפקינן – היינו אנפקינן דקתה הים במנחות (פ"ב.) אנפקינן לא יכיא. היינו אותו נשמן ששוקין
62 מדיהם. שלא הביא שלישי – שלא יבשול בחד זמנא – ושלם כפין אותו – אבל זני קא מורד, דקאמר ספולין כו'. ושלם בה ארבע מוזא – שתתיפה, ונטל ממעלה כו'. שפלה בולח בחד
63 וישנו – דסבר ליעבד רב ביבי, ומתה. געיון בנתין סמפלא – דסבר מגולל השער ומעבה את הבשר.

מועד קטן. פרק ראשון – משקין בית השלחין דף י עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רכא רש"י

1 תופר כדרכו – חתומה על מועד. היכי דמי הוי"ט – שאינו אומן, שחופר כדרכו. בלא
2 מהם בבת אחת – שאינו יכול ללקוט נימי התפירה של חלוק כבי לתפור. כשהוא תופר
3 תחת היתדות הרבה כמאלא אורך המועד, ואחר כך מושכה מן הבגד, ומצמצא תפירות
4 הרבה במשיכה אחת. והודיע לעשות כן. הוא אומן. שאינו יכול לבין אישרא בחתם
5 חלוקן – שאינו יודע לתרוב אותו בגד עד

6 שערשין ממנא אשירא חתפת חלוקן, אלא
7 שבמקום אחד מקצריו ומבוקסם אחד מרחיבו.
8 האומן – חדיש מכליב. מפשיט – שאינו תופר
9 ביושר, אלא מפור התפירה. ולחכי קרי מכליב –
10 שדומין תרובי המועד לשיני הכלב, ורובקט זו
11 מוח בשני הכלב. כלבא – שאינו תופר בריבוע.
12 תוחב זה בסמון זה, אלא שחובב המועד פעם
13 אחת למעלה ופעם אחת למטה. ולחכי קרי חיל
14 כלבא. שאינו קושי שני הכלב – שאן ערוך גובה
15 מחבירו. כסמנין שתי וערב – שאורגין מטה של
16 הכלים ושני וערב. שתי בלא ערב – שמתוח
17 השתי, ואינו אורג בה הערב. שאם היה רשי –
18 זה שארגו ימים רבים. וחדי החבלים רפויין
19 והלוקין למטה. שאינו מתוחב – ממתוחן – ושין –
20 רבי מאיר ורבי יוסי. שאין מפשלין הכלים
21 לבתחלה – שאין גודליהם תכלית לבתחלה.
22 הפכה – גלעולם איהו מקבלת טומאה עד שיהרג
23 בה שלשה בחי נידון. שחשתי כבב מוחה. ואורג
24 בה שלשה בחי נידון דערב. אלמא. כסמנין קרי
25 שתי וערב. היינו דאתי יש אומרים לאפלוני –
26 דאפילו שתי בלא ערב לא מצי. פתחה בני לא
27 בתחמה: אתי יש אומרים למישר נמי מתוחבין –
28 ואמאי הא לא קעביד מלאכה ואי לא עביד דבי
29 – לא מצי למיזנא עלה. את – דאי דאתי יש
30 אומרים למישר נמי מתוחב. מיום החלוקה
31 ואפשר למליה למטה ממנא עד לעיל. וחדי
32 מצי למיזנא עליוהו כריס כסכות למיזנא
33 עליהו. לא סמנין – דדיי טורח דלא אריך.
34 **בשניה** כסמנין תבוי ודביים – שערשין אפילו
35 לבתחלה. דראמנין לקמן. תנור – חובי חלול
36 מקום שפחת שתי קדירות. כירה – מקום
37 שפחת קדירה אחת. כסמנין – בגמרא מפרש.
38 **גמרא** מנך ריחא – שכשהוא ישנה והלקה
39 ואן החטיין יבולין פוך – מנקיין אותה. ותחבין
40 אותה כדי שלא יהא שני. כדי שפירכו החטיין
41 תחתיה. בת עינא – נקב שערשין באמצע
42 הדיחיים. שיתבואה נפתלה לתוכה. היינו
43 דמשבתה לה כישנה – לפי שרדשנה ערבת
44 לך. שבער היא חלקה לפי שתרדחיה את טותה.
45 אלא למאן דאמר – דמכבשין היינו בת עינא.
46 ישנה בת עינא למאן? והלא כבר אית לה בת
47 עינא. שבער היא ישנה מלכותו. ואי לא ידע
48 בת עינא – לא מצי למישקח. כגון דבני לא יאווהו
49 – היא בת עינא טפי. וכי היא גזנא משכחת לה
50 בישנה. מנך ריחא – בישנה. איתחיל גופה –
51 יתחלה גופה. מותר ליטול – לזון עפרנים כדרך
52 העושים עבשיל לסוסים שלנו. דאי לא עביד איל
53 הכי – היה ליה עערא. ולא מצי איל.

40 **מנך ריחא בחוליא דמועדיא** אמר: מאן האי? איתחיל גופיה דקא מחיל חוליא דמועדיא. כבר לה גישא אומרים. דרש רב קמא:
41 נוקרין ריחום במועדי. משום רבי מאיר אמר: אפילו כוס שרובב עליו וחמור שרובב עליו (ומותר) ליטול צפרנים בחולו של מועד
אבל

1 **ההדייט** תופר כדרכו – ראה. דוק לצורך המועד. למה תיזיר אפילו על
2 ידי שנינו? מיהו? לא איידי ברבי האבד. דריבא ריבא רבי האבד – קיימא לן
3 כרבי יוסי. דאין מעריך שנינו ברבי האבד. וריבא דבגדי ואן אמעילין מוקרנין. ואם יצית אתון
4 עד לאחר מועד יתקלקלו – ראייתו רבוייה ככל ליתיה. אפילו על ידי ברי
5 דראמנין קמן (ב.א.). כל שאני עושה – איני
6 אומר לבדור העושה. ושנא לא יהי חושבם אותו
7 דבי האבד, או שמא אין כל דבר האבד מותר
8 בלא שנינו. ודברק. ימקס נהנה" (פסחים גה.)
9 משנתי. דוקא עילי גרלם מהקנין מנעלים במועד.
10 **במסורין** דקא עילי גרלם לא פליגי דשתי וערב
11 – תתמו: האךן מותר לעשות
12 מלאכה כי היא בלא שנינו? **מתוחבין** נמי לא
13 – בלא הכי נמי ראה דפי כסמנין: היכי
14 קאמר רבי יוסי שאם היה דערב ממתוח, אבל לא
15 מסורין שתי וערב? הא אפילו בשתי בלא ערב
16 אסור

1 **"ההדייט תופר פריךו"**. היכי דמי הדייט? אמרי דבי
2 רבי ינאי: כל שאינו יכול להוציא מלא מהט בבת
3 אחת. רבי יוסי פר הנינא אמר: כל שאינו יכול לבין
4 אימרא בחתפת חלוקן. **"הואימן מכליב"**. מאי מכליב?
5 רבי יוחנן אמר: מפשיט, רבה בר שמואל אמר: שני
6 פלכתא. **"מסורין את המפות"**. מאי מסורין וינאי
7 ממתוחין? כי אתא רב דמי אמר: פליגי בה רבי חימי
8 בר אבא ורבי אסי, ותרבייהו משמיה דחוקה ורבי
9 יוחנן. חד אמר: מסורין – שתי וערב, וימתוחין –
10 שתי בלא ערב. וחד אמר: מסורין שתי בלא ערב,
11 וימתוחין – שאם היה רפוי ממתוח. איני? והא תני
12 **לבתחלה**. במשלא למאן דאמר מסורין שתי וערב,
13 וימתוחין שתי בלא ערב – תיניו דקתני שתי וערב,
14 בר שאול: ושין שאין מפשלין הכלים לתחלה.
15 **אלא למאן דאמר: מסורין – שתי בלא ערב, ממתוחין**
16 **– שאם היה רפוי היה ממתוח. השתא שתי וערב**
17 **אמרת לא. הכלים לתחלה מיבעיא!** קשיא. אמר
18 ליה רב נחמן בר יצחק לרבי חימי בר אבין: מי רבי
19 למאן דאמר מסורין שתי בלא ערב? והתנין, ואי
20 למאן אומר: הפכה – משכירכו בה שלשה בתים!
21 **אלא, כי אתא רבי אמר: במסורין – כולו עלמא לא**
22 **פליגי דשתי וערב. אלא כי פליגי – בממתוחין, מר**
23 **סבר: ממתוחין שתי בלא ערב, וקר סבר: שאם היה**
24 **רפוי – ממתוחין. מיתבי: מסורין את הפכה ואין צריך**
25 **לומר שממתוחין, דכרי רבי מאיר. רבי יוסי אומר:**
26 **ממתוחין, אבל לא מסורין. וש אומרים: אין ממתוחין**
27 **כל עיקר. בשלא למאן דאמר ממתוחין שתי בלא**
28 **ערב – היינו דאתי יש אומרים לאפלוני. אלא למאן**
29 **דאמר שאם היה רפוי ממתוח, ליש אומרים ממתוח**
30 **נמי לא? אין, פיון דאפשר לממליה כמאני – לא**
31 **סרחינו. משנה מעמידין תנור וכורים וריחים במועד.**
32 **רבי יהודה אומר: אין מכבשין את הריחים בתחילה.**
33 **גמרא** מאי מכבשין? רב יהודה אמר: מנך ריחא.
34 רב ויחאל אמר: בת עינא. מיתבי: מעמידין תנור וכורים במועד, ובלבד שלא יגמור
35 מלאכתן, דכרי רבי אליעזר. ותקמוס אומרים: אין יגמור. רבי יהודה אומר מכבשין מעמידין
36 את הדישה, ומכבשין את הישנה. יש אומרים: אין מכבשין כל עיקר. בשלא למאן דאמר
37 מכבשין מנך ריחא – תיניו דמשכחת לה בישנה. אלא למאן דאמר בת עינא – ישנה, בת
38 עינא לפה לה? כגון דקא בעי לאווהי טפי פורקא. רב הונא שמעיה לתהוא נקרא דקא
39

40 **מנך ריחא בחוליא דמועדיא** אמר: מאן האי? איתחיל גופיה דקא מחיל חוליא דמועדיא. כבר לה גישא אומרים. דרש רב קמא:
41 נוקרין ריחום במועדי. משום רבי מאיר אמר: אפילו כוס שרובב עליו וחמור שרובב עליו (ומותר) ליטול צפרנים בחולו של מועד
אבל

אומרים: מה קמאו אלו שנשתנית עליהן מידת הדין? והיו אומרים: על שפשמנו ידיהן בגרים גרורים. אמרו: מה אם אילו

[דף מ"ג ע"א]

שלא נתגייירו לשם שמים – ראו היאך תבע הקדוש ברוך הוא את דמן, המתגיייר לשם שמים – על אחת כמה וכמה.

הרבה גירים נתגייירו באותה שעה. הדין הוא דכתיב (דברי הימים ב ב): ויספר שלמה את כל האנשים הגירים, ויעש מהם שבעים אלף נזשא סבל, ושמונים אלף חצב בהר.

רב הונא אמר: בימי רבי לעזר בן עזריה ביקשו לקרן. רבי אבהו מפיו לישנא, בימי רבי לעזר אמרו, מי מטמר חלקו של מונבח.

הדין אמרה: יהושע ריחקו. אפילו תימא יהושע ריחקו, בלום ריחקו אלא פסולי משפחה!

אין תימר משום פסולי עבדות, מעתה, הבא על הנתינה – לא יהא לה קנם, והתנינן: הבא על הנתינה – יש לה קנם.

אמר רבי אלעזר: איררן בנחש. שנאמר (יהושע ט): ועתה ארורים אתם. וכתיב (שם): ויאמר איש ישראל אל החוי. וכי חוי חיו? אלא שעשו מעשה חיו. אמר: יודע אני שאמר הקדוש ברוך הוא (בראשית ב): כי ביום אכלך מפנו מות תמות. אלא תריני חלקך ומרמה בהן, והן אוכלין ונענשין, ואני יורש את הארץ לעצמי. כך עשו אילו, אמרו: יודעים אננו שהקדוש ברוך הוא אמר לישראל (דברים כ) כי תחרם תחרים החתי והאמרי והפרזי באשר צוה ה' אלהיך. וכתיב (שם ז) לא תכרת להם ברית. הרי אננו חולקין ומרמים בהן, והם כורתין עמנו ברית. מה נפשה, יתרגו אותנו – עברו על השבועה. וקיימו אותנו – עברו על הגזירה. בין כך ובין כך – הן נענשין, ואנו יורשין הארץ.

רב נחמן בר יעקב אמר: מקבלין גרים מן התקדושים ומן התדמורים.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: מתניתא אמרה בן, שגירי תדמור – פשירין. דתנינן תמן: כל התממים הבאין מרקם – טהורים. הא גירי תדמור – פשירין.

רבי יעקב בר אהא אמר שמועתא. רבי חנינה, רבי יהושע בן לוי, חד מכשיר וחד מקבל. מאן דמכשיר – מקבל. ומאן דמקבל – לא מכשיר.

רבי יוסה בי רבי בון בשם רב נחמן ככל ליוחסין עד נהר יזק. רבי יוסה בי רבי בון אמר: רב ושמואל, חד אמר עד נהר יזק. וחד אמר עד נהר יואני. אמר רב יהודה: בין הננהרות – בגולה ליוחסין.

אמר רבי חנינה בן ברוקה בשם רב יהודה: בני מישא לא חשו להם אלא משום ספק חללות פהנים, ששם לא הקפידו על הנגרושות.

תמן אמרין: מישא – מתה. מדיי – חולה. אילם וגבויי – גוססות.

חביל ימא – תבילתא דככל. שנייא ונכביא וצרייא – תבילתא דחביל ימא.

רבי יעקב בר אחא בשם רבי יאשיה: דור אחד עשר שבממזר ברבי שמעון – פשר, דלא דריש עשירי עשירי.

תני: רבי לעזר בי רבי שמעון אומר: דור אחד עשר שבממזר, זכרים – אסורים, ונקיבות – מותרות. רבי שמואל בריה דרבי יוסי בי רבי בון: אתיא דרבי אלעזר בי רבי שמעון ברבי מאיר, כמה דרבי מאיר אמר: גזירה שנה במקום שבאת – בן רבי לעזר בי רבי שמעון אמר: גזירה שנה במקום שבאת. מה להלן – זכרים אסורין ונקיבות מותרות. אף הכא – זכרים אסורין ונקיבות מותרות. מעתה, אפילו מינד!

[דף מ"ג ע"ב]

ובלבד מעשירי ולמעלה.

שאלו את רבי אליעזר: דור אחד עשר שבממזר מהו? אמר להן: הביאו לי דור שלישי ואני מטהרו. מה טעמא דרבי אליעזר? דלא חיי.

ואתנייא דרבי אליעזר ברבי חנינה. דאמר רבי חנינה: אחת לם' לע' שנה – תקדוש ברוך הוא, מביא דבר בעולם, ומכלה את הממזרים, ונוטל עמקון פשירים שלא לפרסם להטאים.

ואתנייא בההיא דאמר רבי לוי בשם רבי שמעון בן לקיש: במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת לפני ה' (ויקרא ו), שלא לפרסם את החטאים.

וגם הוא חכם ויבא רע (ישעיה לא). לא מסתברא דלא וגם הוא חכם ויבא טוב? אלא לתפוד, שאפילו רעה שתקדוש ברוך הוא מביא לעולם – בהקמה הוא מביאה. (שם) ואת דבריו לא הסיר וקם על בית מרעים ועל עזרת פעלי און.

רב חזנה אמר: אין ממזר חיי יותר משלשים יום. רבי יעירא בד סלק להכא, שמע קלין קרי ממזרא וממזרתה. אמר לון: מהו בן? הא אזלה ההיא דרבי הונא, דרבי הונא אמר: אין ממזר תיה יותר משלשים יום! אמר ליה רבי יעקב בר אבהו: עמד הייתי בד אמר רבי אבהו רב הונא בשם רב: אין ממזר חיי יותר משלשים יום. אימתי? בזמן שאינו מפורסם. אבל אם היה מפורסם – חיי הוא.

רבי יסא בשם רבי יוחנן: אף לעתיד לבוא – אין הקדוש ברוך הוא נזקק אלא לשבט לוי. מה טעמא? וישב מצרף ומטהר כסף וטהר את בני לוי וזקק אתם וגו' (מלאכי ג). אמר רבי יעירא: באתם שהוא שותה בכוס נקי. אמר רבי הושעיה: בגין דלית אנו לויים, נפסיד? אמר רבי חזנה בריה דרבי אבהו: אף לעתיד לבוא – הקדוש ברוך הוא עושה עמקו צדקה. מה טעמא? והיו לה' מוגישי מנחה בצדקה (שם).

אמר רבי יוחנן: כל משפחה שנשתקע בה פסול – אין מדקדקין אתריה.

אמר רבי שמעון בן לקיש: מתניתא אמרה בן, משפחת בני צריפה היתה בעבר הירדן וריקה בן ציון ברזע. ועוד אחרת היתה שם וקרבנה בני ציון ברזע. ולא ביקשו חכמים לפרסמן. אבל חכמים מוקרין אותן לכניהן ותלמידיהן פעמיים בשבוע. אמר רבי יוחנן: העבודה שאני מכירן. ומה נעשה ונשתקעו בהן גדולי הדור.

אמר רבי הושע בן לוי: המשת אלפים עבדים היו לפשוור בן אימר, וכולם נשתקעו בכחונה גדולה. הן הן עזי פנים שבכחונה.

אמר רבי אלעזר: עיקר טירונייא שלהם, ועמד במריבי בהן (הושע ד).

אמר רבי אבהו: שלש עשרה עיירות נשתקעו בכותים בימי שמד. אמרין: הדיא עדן רמזא – מינהון.

אמר רבי חזנה: מתניתא דלא ברבי יודה. דרבי יודה אמר: ארבע קהילות הן: קהל פהנים, קהל לויים, קהל ישראלים, קהל גרים. מתיבין לרבי יהודה: והכתיב (דברים כג): לא יבא פצוע דכה וקרות שפכה בקהל ה' פסולי גוף אינון.

והכתיב (שם): בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה' בעשה אינון. ורבינו אמרין: שלשה קהילות הן: קהל פהנים, קהל לויים, קהל ישראל. לא יבא. לא יבא. לא יבא.

הלכה ב' מתני' ואי זהו שתוקי? כל שהוא מכיר את אמו ואינו מכיר את אביו. ואסופי – כל שנאספ מן השוק ואינו מכיר לא את אביו ולא את אמו. אבא שאול היה קורא לשתוקי – בדוקי.

גמרא מהו בדוקי? בדוק אהריי. אהוי דרבי יהודה בר זבדי בשם רבי: תינוק כל זמן שהוא מושלך בשוק, או אביו או אמו

[דף מ"ד ע"א]

מעידין עליו: נאספ מן השוק – צריך שני עדים. אביו ואמו – בשני עדים הן.

רבניו דקיסרין בשם רב חסדא: תדא דאת אמר, בתינוק שאינו מרגיע. אבל בתינוק שהוא מרגיע – צריך שני עדים. ואביו ואמו – בשני עדים הן.

ואתניא כההיא דאמר רבי ינאי: עגלים וסוסייהו המקפצין – אינן להן חזקה.

רבי בא בשם רב חסדא: שלשה הן שהן נאמנין על אתר: היה, ושיירה, והמטהרת חברותיה.

היה, ותקח המולדת ותקשר על ידו שני לאמר זה יצא ראשונה (בראשית לח).

ושיירה, כההיא דאמר רבי אבא אהוי דרבי יהודה בר זבדי בשם רב: תינוק כל זמן שהוא מושלך לשוק, או אביו או אמו מעידין עליו: נאספ מן השוק – צריך שני עדים, אביו ואמו – בשני עדים הן.

והמטהרת חברותיה, כההיא דתנינן תמן: שלש נשים ישינות במיטה אחת, נמצא דם תחת אחת מהן – בולן טמאות. בדיקה אחת מהן ונמצאת טמאה, היא – טמאה, ושתיים – טהורות. אמר רבי בא: ובלבד מעת לעת.

הלכה ג' מתני' כל האסורין לבוא בקהל – מותרין לבוא זה בזה. ורבי יהודה אוסר. רבי אליעזר אוסר: וודאן בוודאן – מותר. וודאן בספיקו, וספיקו בוודאן, וספיקו בספיקו – אסור. ואילו הן הפסיקות? שתוקי אסופי וכתי.

גמרא רבי ירמיה אמר בללא. פציע דבא ישראל – מותר לו לישא ממזרת. אמר רבי יוסי: ובלבד פסול משפחה. הא פסול גוף – לא.

הייליה דרבי יוסי מן הדא: דאמר רבי חלקיה רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: לא שנו אלא פציע דבא ישראל. אבל פציע דבא כהן – כמה דאת אמר תמן: כהן ברור – אסור לו לישא גיורת. אף הכא, ישראל ברור – אסור לו לישא ממזרת.

גישמעניה מן הדא: דאמר רבי אימי, תני רבי יעקב גבולייא קומי רבי יוחנן, רבי יצחק בר טבליי בשם רבי שמעון בן לקיש: דברי רבי יהודה, ממזר – לא ישא ממזרת,

[דף מ"ד ע"ב]

כדי שיכלו ממזירין מן העולם. ודכוותה, עמוני לא ישא עמונית.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: על דרבנן צריכה. אין יסבור רבי יהודה: גרים – פסולים בקהל ה' אינון, לישא עמונית אינו יכול, שהיא קהל ה' אצלו. לישא מצרית אינו יכול, שהיא קהל ה' אצלהו

אמר רבי מתנחיה: משחררין שפחה ומשיאין לו.

ודכוותה, מצרי לא ישא מצרית. גישמעניה מן הדא: תני רבי אבהו קומי רבי יוחנן, אמר רבי יהודה: בנימין גר מצרי היה מתלמידי רבי עקיבה. אמר: אני – גר מצרי נשוי גיורת מצרית. בני – בן גר מצרי, ואני משיאו לגיורת מצרית. ונמצא בן בני – בשר לבוא בקהל.

אמר לו רבי עקיבה: לא בני, אלא אף אתה השיאו לבת גיורת מצרית, כדי שיהו שלשה דורות מיבן ושלשה דורות מיבן.

רב יהודה בשם רב: הלכה כרבי לעזר.

דברי חכמים. רבי ירמיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק: לא יבא ממזר בקהל ה', בקהל ברור – אינו בא. בא הוא – בקהל ספק.

תמן תנינן: ספק בן תשעה לראשון, ספק בן ז' לאחרון – יוציא, והולד בשר. ותיבין אשם תלוי.

תני: הראשון – בשר להיות כהן. והשני – ממזר בספק. רבי אליעזר בן יעקב אומר: אין ממזר בספק.

מודה רבי אליעזר בן יעקב בספק בותים ובספק תללים, כההיא דתנינן תמן: עשרה יוחסין עליו מכל.

על דעתיה דרבי אליעזר בן יעקב – שמונה. על דעתיה דרבן גמליאל ורבי אליעזר – תשעה. על דעתיה דרבנן – עשרה.

הלכה ד' מתני' הנושא אשה כהנת – צריך לבדוק אחריה ארבע אמהות שהן שמונה. אמה, ואם אמה, ואם אבי אביה, ואמה. ולויה וישראלית – מוסיפין עוד אחת.

גמרא אמר רבי יוחנן: דרבי מאיר היא.

[דף מ"ה ע"א]

דתני: אי זו היא עיפה בשירה? כל שאין בה לא חלל ולא ממזר ולא נתינ.

רבי מאיר אומר: כל שאין בה אחת מכל אלו – בתה בשירה לכהונה. אבל משפחה שנשתמע בה פסול – רבי מאיר אומר: בודק עד ארבע אמהות ומשיא. וחכמים אומרים: בודק לעולם.

רב אמר: זו דברי רבי מאיר. אבל חכמים אומרים: בודק מאי זו משפחה משיאין לכהונה, ומשיא.

בנד מי הוא בודק? רבי חגי בשם רבי יאשיה: בודק ביד קרובותיו.

רבי חמא אתא סבא, אמר ליה: משיאין לכהונה מן הדא ורעיתא? אמר ליה: אין! ואסיב על פומיה.

רב אמר לחייה בריה: נחות דרג וסב איתא.

אמר רב אידי: שכיחא הא מילתא בפומהון דרבנין, ואם לא נמטאה האשה וטהרה היא (במדבר ה) – מכיין שלא נמטאה, טהורה. ולא כיהודה בן פפוס שנוגעל דלת בפני אשתו. אמר ליה: נהוגין הוון אבהתך עבדין בן?

חד בהן אתא לגבי רבי יוחנן. אמר ליה: עבדית מתניתא, נשאתי אשה כהנת, וכדקתי אחריה ארבעה אמהות שהן שמונה.

אמר ליה: אין הוא עיקרא – לקי, מן ראשה מן מודע לך?

לויים וישראלים – מוסיפין עליה עוד אחת. ולא נמצאת מחמיר בישראלים יותר מן הכהנים?

אמר רבי יוסי בי רבי בון: אחת זו ואחת זו – קנס קנסו חכמים בהן, כדי שיהא אדם דבק בשבטו ובמשפחתו.

הלכה ה' מתני' אין בודקין לא מן הפזבח ולמעלה, ולא מן הדוכן ולמעלה. וכל מי שהחזיקו אבותיו משוטרי הרבים וגבאי הצדקה – משיאין לכהונה, ואין צריך לבדוק אחריהן. רבי יוסי אומר:

[דף מ"ה ע"ב]

אף מי שהיה התום בערפי הישנה של ציפורי. רבי הנניה בן אנמינגוס אומר: אף מי שהיה מוכתב באיסטרטא של מלך.

גמרא כתיב (דברים יז): שום תשים עליך מלך. אין לי אלא מלך, מניין לרבות שוטרי הרבים ונבאי צדקה וסופרי דינין ומבין ברצועה, מניין? תלמוד לומר: מקרב אחיך תשים עליך מלך. כל שתמננהו עליך – לא יהא אלא מן הברורין שבאחיה.

רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן: כתיב (דברי הימים א ז): והתיחשם בצבא במלחמה. זכות יחסיהם עומדת להם במלחמה.

עד כדון מן הנפלה. מדברי תורה? (דברים לו) לא יבא ממזר בקהל ה'. (שם) לא יבא פצוע דכה וגו' וגו'. מה כתיב בתריה? פי תצא מחנה על איביו וגו'.

הלכה ו' מתני' בת חלל זכר – פסולה לכהונה לעולם. ישראל שנשא חללה – בתו בשירה לכהונה. חלל שנשא בת ישראל – בתו פסולה לכהונה. רבי יהודה אומר: בת גר זכר – כבת חלל זכר. רבי אליעזר בן יעקב אומר: ישראל שנשא גיורת – בתו בשירה לכהונה. וגר שנשא בת ישראל – בתו בשירה לכהונה. אבל גר שנשא גיורת – בתו פסולה לכהונה. אחד גרים, ואחד עבדים משיחורין, ואפילו עד עשרה דורות, עד שתהא אמו מישראל. רבי יוסה אומר: אף גר שנשא גיורת – בתו בשירה לכהונה.

גמרא רב המנונא בשם רב: בת, בת חלל, בת חלל לעולם. רבי יוחנן בשם רבי ישמעאל: בעמיו. מה בעמיו שנאמר לחלן – זכרים אסורין ונקיבות מותרות, אף בעמיו שנאמר כאן – זכרים אסורין, ונקיבות מותרות.

מה נפק מביניהון? כהן שבא על הגרושה והוליד בן, והלך הבן והוליד בן וכת. על דעתיה דרב, בן וכת בן, ובן בת וכת] בת – אסורה. על דעתיה דרבי יוחנן, בת בן – אסורה, וכת בת – מותרת.

מתניתא פליגא על רב. ישראל שנשא חללה – בתו בשירה לכהונה! פתר לה: חללה (מבנה) מכהונה.

מתניתא פליגא על רבי יוחנן. רבי יהודה אומר: בת גר זכר – כבת חלל זכר. פתר לה: לא בא רבי יודה אלא להוסיף. אילו אמר בת חלל כבת גר, יאות.

דלמא, רבי הושעיה רבא ורבי יודה נשייא הוון יתבין. רהיט רבי יוחנן ולחיש לרבי הושעיה באודניה: פצוע דבא כהן, מהו שישא בת גרים? אמר ליה: מה אמר לך? אמר ליה: אמר לי מילה דנגר בר נגריין לא מפריק לה. לא אמר לי

[דף מ"ו ע"א]

גזירת שהיא כזונה אצלו. ולא בת ישראל שהיא מחללה! לא אמר לי אלא בת גרים.

ובת גרים לא כישוראלית היא?! פתר לה רבי יודה. דרבי יודה אמר: בת גר זכר – כבת חלל זכר. כהן שפא על הגרושה והוליד בת, בת מה היא? רבי חנניה ורבי מנא, חד אמר: בשירה. וחד אמר: פסולה. מתיב מאן דאמר בשירה, למאן דאמר פסולה: בת חלל זכר (אינה) פסולה, וחללה מכנה אינה פסולה, משם מה היא פסולה?

רבי אליעזר בן יעקב אומר כו. תמן תנינן: רבי אליעזר בן יעקב אומר: האשה בת גרים – לא תינשא לכהונה עד שתהא אמה מישראל. וכולחו מקרא אחד דרשו כי אם בתולת מזרע בית ישראל (יהונקאל מד). רבי יודה אומר: עד שיהא אביה מישראל. רבי ליעזר בן יעקב אומר: עד שיהא או אביה או אמה מישראל. רבי יוסי אומר: עד שיוולדו בקדושת ישראל. רבי שמעון אומר: עד שיבואו בתולים בקדושת ישראל.

תני בשם רק שמעון: גזירת שנתגיירה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד – בשירה לכהונה. מה מעמא? וכל הטף פגשים אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם (במדבר לא). ופינחם עמהן.

מה עבדין ליה רבני? החיו לכם – לעבדים ולשפחות.

רבי יוסא, רבי יסא בשם רבי יוחנן, רבי יונה רבי חייה בשם רבי יוחנן: הלכה ברבי יוסה. תני בר בא בשם רב: הלכה ברבי יוסי. ותפניהם נהגו ברבי אליעזר בן יעקב.

חד כהן נסב בת גרים. אתא עובדא קומי רבי אבהו, וארבעיה אפסליה. אמר ליה רב ביבי: לא בן אלפן רבי: הלכה ברבי יוסי! אמר ליה: ולא נהגו תפניהם ברבי אליעזר בן יעקב? אמר ליה: רבי על המנהג לוקין? אמר ליה: אין ביני את חמי מפיים, ואנא מוקים ליה מן דקיימו. אמר ליה: רבי, הואיל והותרה הרצועה – אף אני מותר בה!

רבי יעקב בר אידי בשם רבי יהושע בן לוי: מעשה בשפחה בדרום שהיו קורין עליה ערה, ושלח רבי את רומיגוס לבוֹדְקָה. ובדק ומצא שנתננירה וקינתה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד, והכשירה לכהונה.

רב הושעיה אמר: רבי שמעון הכשירה. אמר רבי יעירה: דברי הכל היא תבא. דאמר רבי יעירא בשם רב אדא בר אחיה, רבי יודן ממי ביה בשם רב, רבי אבהו בשם רבי יוחנן: וולד בוגרת – פשר, שהוא בלא תעשה שהוא מכח עשה, והוא אשה כבתוליה יקח (ויקרא כא) – לא בוגרת. כל לא תעשה שהוא בא מכח עשה – עשה הוא.

ודכותה, פי אם בתולה מעמיו יקח אשה – לא גיורת. כל לא תעשה שהוא בא מכח עשה – עשה הוא.

התיב רבי הושעיה: הרי דור שני של מצרי, הרי הוא בלא תעשה שהוא בא מכח עשה – עשה הוא! הור רבי הושעיה ואמר: לא דומה עשה שבין ישראל לעשה שבבבבנים. עשה שבין ישראל – אסור בכל. עשה שבבבבנים – אסור בבבבנים, ומותר בלויים ובין ישראל.

[דף מ"ו ע"ב]

הלכה ז' מתני' האומר: "בני זה ממזר" – אינו נאמן. ואפילו שניהן אומרים על העובר שבמעיה: "ממזר הוא" – אינו נאמן. רבי יהודה אומר: נאמן.

גמרא תמן תנינן: האומר: "בני זה" – נאמן. רבי אבהו בשם רבי יוחנן: לתת לו, אכל לא ליקח ממנו. אמר רבי יוסי: ולא מתניתא היא? אפילו שניהן אומרים על העובר שבמעיה "ממזר הוא" – אינו נאמן!

דילמא על דרבי יהודה איתאמרת, דרבי יהודה אומר: נאמן עליה. רבי אבהו בשם רב יוחנן: לתת לו, אכל לא ליקח ממנו.

אמר רבי חזקיה: עוד היא מתניתא, כי את הבכר בן השנואה יביר (דברים כא). הוי מחזיקין בו שהוא בנו, ובשעת מיתתו אמר: "אינו בנו" – אינו נאמן. שאינו בנו, ובשעת מיתתו אמר: "בני הוא" – נאמן. אית תניי תני על קדמיתא: נאמן. רבי חזקיה רבי זריקן בשם רבי הונא: הוי מחזיקין אותו שהוא משפחה – נאמן.

היה עומד בצד המוכסין, ואמר: "בני הוא", וחזר ואמר: "עבדי הוא" – נאמן. "עבדי הוא", וחזר ואמר: "בני הוא" – אינו נאמן! אית תניי תני: נאמן. אומר רבי מנא: כגון אילין בותאי דינון משעבדין בכניהן.

תני: נאמן על הגדול ואינו נאמן על הקטן. אי זהו גדול? רבי זעירא אומר: כל שיש לו אשה ובנים. רבי אבהו בשם רבי יוחנן: כל שיש לו אשה.

מתניתא פליגא על רבי אבהו. גר שפול ולא טבל והיו לו בנים, ואמר: מלתי ולא טבלתי – נאמן, ומטבילין אותו בשבת. משם מה? נכיה. דברי רב יודה. מה עבד לה רבי אבהו? פתר לה: משם מה בכך.

הלכה ח' מתני' מו שנתן רשות לשלוחו לקדש את בתו, והלך הוא וקידשה. אם שלח קדמו – קידושיו קידושין. ואם של שלוחו קדם – קידושיו קידושין. ואם אין ידוע – שניהן נותנין גמ. ואם רצו – אחד נותן גמ ואחד פונם.

וכן האשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה, והלכה היא וקידשה את עצמה, אם שלחה קדמו – קידושיה קידושין. ואם של שלוחה קדמו – קידושיו קידושין. ואם אין ידוע – שניהן נותנין

[דף מ"ז ע"א]

גמ. ואם רצו – אחד נותן גמ, ואחד פונם.

גמרא ולית הדיא פליגא על רבי יוחנן! דרבי יוחנן אומר: אדם מכפול שליחותו בדברים! פתר לה משום הומרא דערוית. רבי יוסה בי רבי בון שמע לה מן דבתרה: וכן האשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה היא וקידשה את עצמה. ולית הדיא פליגא על רבי יוחנן! דרבי יוחנן אומר: אדם מכפול שליחותו בדברים. פתר לה משום הומרא הוא בערוית.

הלכה ט' מתני' מו שיצא הוא ואשתו למדינת הים, וכא הוא ואשתו ובניו, ואמר: "אשה שיצאת עמי למדינת הים הרי היא זו ואילו בניה" – אינו צריך להביא ראיה לא על האשה ולא על הבנים. "מתה, ואילו בניה" – צריך להביא ראיה על הבנים ואינו מביא ראיה על האשה.

גמרא רבי אבהו בשם רבי יוחנן: איש ואשתו – עשו אותן בשני עדים. חזקה, אין אשה שותקת על בני חבירתה. רבי אבהו בשם רבי יוחנן: "אשה נשאתי במדינת הים, הרי זו ואילו בניה". רבי

אבהו בשם רבי יוחנן: איש ואשתו – עשו אותן בשני עדים. תנקה, אין האשה שותקת על בני חבירתה.

הלכה י' מתני' "אשה נשאתי במדינת תים הרי היא זו ואילו בניה" – מכיבא ראייה על האשה ואינו צריך להביא ראייה על בניה. "מתה ואילו בניה" – צריך להביא ראייה על האשה ועל הבנים.

גמרא תני: איש ואשה שבאו ממדינת תים, הוא אומר: "אשתי היא" והיא אומרת: "בעלי הוא" – אין הורגין עליהן משום אשת איש. הוהווקו – הורגין עליהן משום אשת איש. עד כמה היא תנקה? רבי יונה רבי בא רבי חייב בשם רבי יוחנן: עד שלשים יום.

תמן תנינן תינזק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו. רבי מאיר מטהר. וחכמים מטמאין, שדרך תינזק לטפח בעיסה.

ושורפין על התקנות? רבי יוסי בשם רבי זעירא: איתפלגין רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש. רבי יוחנן אומר: הורגין על התקנות. ורבי שמעון בן לקיש אומר: אין הורגין על התקנות.

רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי זעירא: כל עמא מודיי: שהורגין על התקנות. מה פליגי? בשריפה. רבי יוחנן אומר: הורגין על התקנות, ואין שורפין על התקנות. רבי שמעון בן לקיש אומר: בשם שהורגין על התקנות – כך שורפין על התקנות.

ומניין שהורגין על התקנות? רבי שמואל בריה דרבי יוסי בי רבי בון אומר: בתיב (שמות כא): ומכה אביו ואמו מות יומת. וכי דבר בריא הוא שזה הוא אביו? והלא תנקה היא שהוא אביו, ואת אומר הורגין! אף הכא – הורגין.

תני: הביא ראייה על הגדולים – יביא ראייה על הקטנים. ליידיא מיליה? אומר רבי יונה: אני אומר: שפא נתגרשה בנתיים.

[דף מ"ז ע"ב]

הלכה י"א מתני' לא יתיהד איש אחד עם שתי נשים. אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים. רבי שמעון אומר: מתייחד עם שתי נשים בזמן שאשתו עמו. וישן עמה בפונדקי מפני שאשתו משמרתו.

מתניח אדם עם אמו ועם בתו, וישן עמוהו בקירוב בשר. ואם הגדילו – זה ישן בכסותו וזה ישן בכסותו. ולא ילמד רווק סופרים. ולא תלמד אשה סופרים. רבי אלעזר אומר: אף מי שאין לו אשה – לא ילמד סופרים. רבי יהודה אומר: לא ירעה רווק את הבתה, ולא יישנו שני רווקים בטלית אחד. וחכמים מתירין. כל שעסקו עם הנשים – לא יתניח עם הנשים.

לעולם לא ילמד אדם את בנו אומנות בין הנשים. רבי מאיר אומר: לעולם ושתדל אדם ללמד את בנו אומנות נקיה, ויתפלל לפני מי שהעושר שלו. לפי שאין לה אומנות שאין בה עניות ועשירות. שאין עניות מן האומנות, ואין עשירות מן האומנות.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: ראית מימך חיה ועוף שיש להן אומנות? והן מתפרנסין שלא בצער. והלא לא נבראו אלא לשמשני, כך הן מתפרנסין בלא צער, ואני נבראתי לשמש את קוני – אינו דין שאתפרנס שלא בצער! אלא, שהרעתי מעשיי וקיפחתי את פרנסתי.

אבא גוריון איש צידן אומר משום אבא שאול: לא ילמד אדם את בנו חמר, גמל, ספן, ספר, קדר, רועה, וחנוני, שאומנותן אומנות ליסטין. רבי יהודה אומר משמו: החמרים – רובן רשעים. הגמלים – רובן בשירים. הספנים – רובן חסידים. טוב שברופאים – לגיהנם. בשר שבמבחים – שותפו של עמלק.

גמרא אומר רבי אבין: בפה דברים אמורים? בפשירין. אבל בפריצין – לא תתניח אפילו במאה איש. תני: בן יומו שמת – הרי הוא לאביו ולאמו ולכל קרוביו כהתן שלם. לא סוף דבר בן יומו חי, אלא אפילו יצא ראשו ורובו בחיים. ויצא בחיק. ונקבר באשה אחת ובשני אנשים. אבא שאול אומר: אף באיש אחד ובשתי נשים. מסתברא רבי שמעון מודיי לאבא שאול. אבא שאול לא מודי לרבי שמעון, שאין יצר הרע מצוי בבית הקברות.

רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחי: פי וסיתך אחיד בן אמה או בנה או בתך או אשת חיקך (דברים יג). אמה – בסתר.

[דף מ"ח ע"א]

בתך – בסתר. מתניח אדם עם אמו ודר עמה. עם בתו ודר עמה. עם אחותו ואינו דר עמה. וישן עמוהו בקירוב בשר.

תני רבי הלפתא בן שאול: הבת אצל האב – עד בת שלש שנים ויום אחד. הבן אצל האם – עד בן תשע שנים ויום אחד. הגדילו – זה ישן בכסותו וזה ישן בכסותו.

תני: שנים שהיו וישינים במטה אחת – זה מתכסה בכסות עצמו וקורא, וזה מתכסה בכסות עצמו וקורא. אם היו בנו ובתו קטנים – מותר. תמן אמרין: איש ואשתו – מותר. רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר: לאיש ואשתו – נצרכה.

פיסקא. ולא ילמד ריוק סופרים ולא תלמד אשה סופרים כו'. תני: רבי אלעזר אומר: אף מי שיש לו אשה ובנים ואינן עמו באתו מקום – לא ילמד סופרים. רבי יודן בי רבי ישמעאל עבד חד מתננין הבן.

פיסקא. רבי יהודה אומר: לא ירעה ריוק את הבהמה, ולא יישנו שני רוקין בטלית אחד. והכמים מתירין. יאות אמר רבי יודה. מה טעמא דרבנני? הם ושלום לא נהשדו ישראל לא על הזכור ולא על הבהמה. והתנינן: לא ילמד ריוק סופרים. משם שאמו באה עמו, אהותו באה עמו.

פיסקא. לא ילמד אדם את בנו אומנות בין הנשים כו'. תני: לא ילמד אדם את בנו חמר, ונמל, וספן, קדר, קרר, רועה, חנווני, מפני שאומנותן אומנות ליסמין.

פיסקא. אבא אוריין איש צידן אומר משום אבא שאול כו'. רוב חמרים – רשעים. רוב נמלין – כשירין. רוב ספנים – חסידים. רוב ממזירין – פקחין. רוב עבדים – נאים. רוב בני אבות – בוויי שנים. רוב בנים – דומין לאחי האם. כשר שברופאים – לגיהנם. הכשר שבטבחין – שותף עמלק. תני רבי שמעון בן יוחי: הטוב שבנחשים – רצין את מוחו. הכשירה שבנשים – בעלת בשפים. אשרי מי שעושה רצון המקום.

רבי מאיר אומר: מפל מקום אדם מתפרנס. אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה, אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה.

פיסקא. רבי מאיר אומר: לעולם ישתדל אדם ללמד את בנו אומנות נקייה כו'. מה יעשה אדם? ישתדל וילמד את בנו אומנות קטנה, ויתפלל ויבקש רחמים ממי שהעושר שלו. שאין לה אומנות שאין בה עניים ועשירים. אלא הכל לפי זכות האדם.

רבי שמעון בן אלעזר משום רבי מאיר: ראית מימיה ארי – סבל. ארי – קניין. שועל – חנווני. זאב – מוכר קדירות. והן מתפרנסין בלא צער. ולמה נבראו? לשמשיני. ואני – נבראתי לשמש את קוני.

והרי הדברים קל וחומר, ומה אם אילו שנבראו לשמיני – כך הן מתפרנסין בלא צער. אני שנבראתי לשמש את קוני – אינו דין שאהא מתפרנס בלא צער. ומי גרם לי להיות מתפרנס בצער? הוי אומר: הטאיי, על שהירעתי מעשיי קיפחתי פרנסתי.

הלכה י"ב מתני' רבי נהוראי אומר: מניח אני כל אומניות שבעולם ואיני מלמד את בניי אלא תורה, שאדם אוכל משכרה בעולם הזה, ותקרו מיימת לעולם הבא. ושאר כל אומניות אינן בן. שאם נכנס אדם לידי חולי, או לידי זקנה, או לידי מידה של ייסורין, ואינו יכול לעסוק במלאכתו – הרי הוא מת ומוטל ברעב. אבל התורה אינו בן, אלא: משמרתו מכל רע בנערותו, ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו.

בנערותו מהו אומר? וקניי ה' יחליפו כח, יעלו אבר פנשרים, ירצו ולא ייגעו, ילכו ולא ייעפו (ישעיהו מו). בזקנותו מהו אומר? עוד יגובון בשיבה, דשנים ורעננים יהיו (תהלים צב). וכן הוא אומר באברהם אבינו (בראשית כב) ואברהם זקן בא בימים, וה' ברוך את אברהם בכל. מצינו שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה, שנאמר (שם כו) עקב אשר שמע אברהם בקלי, וישמר משמרתו מצותי חקותי ותורתני.

גמרא רבי נהוריי אומר: מניח אני כל אומניות שבעולם ואיני מלמד את בניי אלא תורה. שכל אומנות אינו עומדת לו לאדם אלא בימי נערות בזמן שפוחו עליו, אבל אם בא לידי חולי, או נכנס לידי זקנה, או למידה של ייסורין, ואינו יכול לעשות מלאכה – הרי הוא מת ברעב. אבל התורה אינה בן, אלא מכבדתו ומשמרתו מכל רע בנערותו, ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו. בנערותו מהו אומר? וקניי ה' יחליפו כח, יעלו אבר פנשרים, ירצו ולא ייגעו, ילכו ולא ייעפו. בזקנותו מהו אומר? עוד יגובון בשיבה, דשנים ורעננים יהיו. וכן אתה מוצא באבינו

[דף מ"ח ע"ב]

אברהם ששימר את התורה עד שלא באת לעולם, שנאמר: עקב אשר שמע אברהם בקלי, וישמר משמרתו מצותי חקותי ותורתני. אף גידלו ובירכו בנערותו, ונתן לו אחרית ותקוה בזקנותו. בנערותו מהו אומר? (בראשית יג) ואברהם כבד מאד במקנה בכסף וזהב. ובזקנותו מהו אומר? ואברהם זקן בא בימים, וה' ברוך את אברהם בכל.

רבי חזקיה רבי כהן בשם רב: אסור לדור בעיר שאין בה לא רופא, ולא מרחץ, ולא בית דין מכין וחוכשין. אמר רבי יוסי בי רבי בון: אף אסור לדור בעיר שאין בה גינניתא של ירק.

רבי חזקיה רבי פהו בשם רב: עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראת עינו ולא אכל. רבי לעזר
חיש להדא שמועתא, ומצמית ליה פריטין, ואכיל בהון מפל מילה חדא בשתא.

הדרן עלך עשרה יוחסין וכולא מסכתא דקידושין וכולא סדרא דנשים

הדרן עלף מסכת קידושין וסדר נשים והדרף עלן, דעתן עלף מסכת קידושין וסדר נשים ודעתן עלן, לא נתנשי
מנף מסכת קידושין וסדר נשים ולא תתנשי מנן, לא בעלמא הדיו ולא בעלמא דאתי: (ג' פעמים)

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אמנותנו בעולם הזה, ותהא עמנו לעולם הבא:

הנינא בר פפא. רמי בר פפא. נחמן בר פפא. אחאי בר פפא. אבא מרי בר פפא. רפרם בר פפא. רמיש בר פפא.
סורחב בר פפא. אדא בר פפא. דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפימיות עמך בית ישראל, ונהיה פלנו אנהנו וצאצאינו וצאצאי עמך
בית ישראל פלנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאיבי תחפמני מצותך, כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקיה, למען
לא אבוש: לעולם לא אשבח פקודיה, כי בם חיייתי: ברוך אתה יי, למדני חקיה: אמן אמן סלה ועד:

מוזדים אנהנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקנו מיושבי
קרנות. שאנו משפמים והם משפמים, אנו משפמים לדברי תורה והם משפמים לדברים בטלים. אנו עמלים והם
עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם
הבא, והם רצים לבאר שחת, שאנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני
אבטח בך:

יהי רצון מלפניך יי אלהי, בשם שעזרתני לסיים מסכת קידושין וסדר נשים, מן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים
אחרים ולסייםם, ללמוד וללמד לשימור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה:

וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, ועמוד לי ולרעוי, שלא תמוש התורה מפי ומפי רעוי וזרע ורעוי עד
עולם. ותתקיים בי, בהתהלךך תנחה אתך, בשכבה תשמור עליה, וחקיצות היא תשיחה: כי בי ירבו ימיה, ויוסיפו לך
שנות חיים: אורך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד: יי עז לעמו יתן, יי יברך את עמו בשלום:

פרק ראשון

[דף א' ע"א]

הלכה א' מתני' ארבעה אבות נזיקין: השור, והבור, והמבעה, והתקער. לא הרי השור – פתרי המבעה. ולא המבעה – פתרי השור. לא זה וזה שיש בהן רוח חיים – פתרי האש שאין בו רוח חיים. לא זה וזה שדרךן לילד ולהזיק – פתרי הבור שאין דרכו לילד ולהזיק. הצד השונה שבהן: שדרךן להזיק ושמירתן עליה. וקשהזיק – חב המזיק לשלם תשלומי נזק

[דף א' ע"ב]

במיטב הארץ:

גמרא השור – זה הקרן. דכתיב (שמות כא, לז) וכי יגף שור איש את שור רעהו וגו'. עד פדון בתם, כמועד מניין? או נודע כי שור נגח הוא וגו'.

הבור – כי יפתח איש בור וגו' בעל הבור ישלם וגו' (שמות כא, לג).

המבעה – כי יבער איש שדה או כרם ושלח את בעירה – זה הרגל, דכתיב (כב, ד): משלחי רגל השור והחמור (ישעיה לב, כ). ודכתיב (שם) הסר משופתו והיה לבער – זה השן. פרוץ גדרו והיה למרמס – זה הרגל.

והתקער – דכתיב (שמות כב, ה) כי תצא אש ומצאה קוצים וגו'.

אנן תנינן: ארבעה אבות נזיקין. ותני רבי חיאי שלש עשר: נזק, צער, ריפוי, שקת, ובולשת, שומר חנם, והשואל, נושא שקר, והשוכר.

[דף ב' ע"א]

אמור מעתה: מה דתנינן אנן – להקשר נזקין. מה דתני רבי חיאי – בין להקשר נזקין, בין לניזקי גופו.

רבי חגי שאל: היך תנינן ארבעה אבות נזיקין? אם הכל אמור בשור אחד – ניתני שלשה! ואם הכל אמור בשור שלשה – ניתני חמשה! אלא כמה דאשתעי קרייא – אישתעיית מתניתא.

מסכת סנהדרין פרק שני

בא קידוש עבור שנה - בשלשה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: עבור שנה - בשלשה מתחילין, בחמשה נושאים ונותנין, וגומרים בשבעה. כיצד? אחד אומר לישב עמם, ושנים אומרים שלא לישב - בטל היחיד במיעוטו. שנים אומרים לישב, ואחד אומר שלא לישב - מוסיפין שנים, ונושאים ונותנין בחמשה. שנים אומרים צריכה, ושלשה אומרים אינה צריכה - בטלו שנים במעוטם. שלשה אומרים צריכה, ושנים אומרים אינה צריכה - מוסיפים שנים, וגומרים בשבעה, שאין מנין פחות משבעה. האב אומר לעבר, ובנו אומר שלא לעבר - שניהן נמנין שנים. האב ובנו אומרים לעבר, האב ובנו אומרים שלא לעבר - שניהן נמנין אחד. אמר רבי יוסי: פעם אחת הלכתי אני ואלעזר לעבר שנה, נמתי לו לאלעזר בני: "אני ואתה נמנין אחד".

בב על שלשה סימנין מעברין את השנה: על האביב, ועל פירות האילן, ועל התקופה. על שנים מעברין, ועל אחד אין מעברין. ואם עברוה - הרי זו מעברת. אם היה אביב אחד משני סימנין - היו שמחין. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף על התקופה.

על שלש ארצות מעברין את השנה, על יהודה, ועל עבר הירדן, ועל הגליל. על שתיים - מעברין, ועל אחת - אין מעברין. ואם עברו - הרי זו מעברת. ואם היתה ארץ יהודה אחת משתי ארצות - היו שמחין מפני אביב שבאה הימנה. אין מעברין את השנה לא מפני הגדים, ולא מפני הטלאים, לא מפני הגוזלות שלא הגיעו, וכולן סעד לשנה. ואם עברוה - הרי זו מעברת. רבי ינאי אומר משם רבן שמעון בן גמליאל, שהיה אומר: בגוזליא רכיכין הן, ובאמרין דעדקין, ושפר באנפאי, ואסיפית על שתא דא תלתין יומין.

מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו עומדין על גב מעלות בהר הבית, ויוחנן סופר הלך

לפניהם. ואמרו: כתוב לאחנא בני גלילא עילאה ובני גלילא תתאי: שלמכון יסגא! מהודעין אנחנא לכון, דמטא זמן בעורא לאפוקיא מעשריא ממעטניא זיתאי. ולאחנא בני דרומא עילאה ובני דרומא תתאה: שלמכון יסגא! מהודעין אנחנא לכון, דימטן זמן לאפוקי מעשריא מעומרי שובילא. ולאחנא בני גלותא דבבל ובני גלותא דמדי ושאר כל בני גלותא דישראל: שלמכון יסגא! מהודעין אנחנא לכון, דגוזליא רכיכין ואמרין דעדקין, וזימניה דאביבא לא מטא, ושפר באנפאי ובאנפי חבראי, ואוספנא על שתא דא תלתין יומין.

בג אין מעברין את השנה אלא עד רובו של חדש. וכמה רובו? ששה עשר יום. רבי יוסי אומר: שתי ידות בחדש, עשרים יום. רבי יהודה אומר: מחשבין את השנה כמה היתה צריכה, אם היתה חסרה ששה עשר יום לפני הפסח - מעברין אותה. לפני החג - אין מעברין אותה. רבי שמעון אומר: אפילו חסרה ששה עשר יום לפני החג - מעברין אותה.

אין מעברין את השנה לפני ראש השנה, ואם עברוה - אינה מעברת. אבל מפני הדוחק - מעברין אותה אחר ראש השנה מיד. ומכאן ואילך אין מעברין אלא אדר.

בד אין מעברין את השנה, לא פחות חדש, ולא יותר חדש. ואם עברוה - אינה מעברת. אין מעברין את השנה משנה לחברתה, ואם עברוה - אינה מעברת. אין מעברין שנה אחר שנה. רבי שמעון אומר: מעברין שנה אחר שנה. אמר רבי שמעון: מעשה ברבי עקיבה שהיה חבוש בבית האסורים, ועבר שלש שנים זו אחר זו. אמרו לו: משם ראיה? מפני שבית דין יושבין ומחשבין אחת אחת בזמנה.

בה אין מעברין את השנה לא שביעית, ולא מוצאי שביעית. אימתי רגילין לעבר? בערב שביעית. אין מעברין את השנה מפני רעבון. רבי מאיר אומר: הרי הוא אומר

בז, אין מעבירים את השנה בלילה, ואם עיברה - אינה מעברת. אין מקדשין את החדש בלילה, ואם קדשוהו - אינו מקודש.

בח, אין מלך יושב בסנהדרין, ולא מלך ולא כהן גדול יושבין בעבור.

מסכת סנהדרין פרק שלישי

גא, שור שהמית. אחד שור שהמית, ושאר בהמה וחיה ועופות שהמיתו - מיתתן בעשרים ושלשה. רבי אליעזר אומר: שור שהמית - מיתתו בעשרים ושלשה, ושאר בהמה וחיה ועוף שהמיתו - כל הקדם להרגן זכה לשמים, שנאמר (ויקרא כ): "והרגת את האשה ואת הבהמה", ואומר (שם): "ואת הבהמה תהרגו". שור הנסקל - בעשרים ושלשה, שנאמר (שמות כא): "השור יסקל וגם בעליו יומת"; כמיתת הבעלים כך מיתת השור, מה מיתת הבעלים - בסקילה ובדחיה ובעשרים ושלשה, אף מיתתו - בסקילה ובדחיה ועשרים ושלשה. מה בין שור לאדם? שהשור - פותחין את דינו ביום, וגומרין אף בלילה. פותחין וגומרין בו ביום, בין לזכות בין לחובה, מטין על פי עד אחד בין לזכות בין לחובה, הכל מלמדין זכות וחובה, המלמד זכות - יכול לחזור וללמד חובה. מה שאין כן באדם.

גב, אין שורפין את הפרה, ואין עורפין את העגלה, ואין עושין זקן ממרא על פי בית דין. ואין מביאין פר העלם דבר של צבור. אין מעמידין, לא מלך ולא כהן גדול אלא בבית דין של שבעים ואחד. כיצד הן עושין? בית דין מהלכין, ושתי תודות אחריהן. הפנימית נאכלת החיצונה נשרפת. וכל שלא בכל אלו - הנכנס שם אין חיבין עליה. שתי תודות שאמרו - בלחמן אבל לא בבשרן. אבא שאול אומר: שתי בצעין היו בירושלים, התחתונה והעליונה, התחתונה נתקדשה בכל אלו, והעליונה לא קדשו. כשעלו מן הגולה שלא במלך ושלא באורים ובתומים, התחתונה שהיתה קדושה גמורה - עמי הארץ אוכלין בה קדשים קלים

(מלכים ב, ד, מב): "ואיש בא מבעל שלישה וגו' בצקלוננו". והלא אין לך מקום שמתבכר בארץ ישראל קודם לבעל שלישה, ואף על פי כן לא בכר אלא מאותו המין שהביא לאיש האלהים; יכול שהביאו קודם לעומר? תלמוד לומר (שם): "ויאמר תנו אל העם ויאכלו" - מלמד שלא הביאו אלא לאחר העומר. והלא אותה שנה ראויה לעבר, מפני מה לא עברה אלישע? מפני שהיתה שנת רעבון, וכל העם רצין לגרנות.

בו, אין מעברין את השנה מפני הטמאה. רבי יהודה אומר: מעברין את השנה מפני הטמאה. אמר רבי יהודה: מעשה בחזקיה המלך שעיבר את השנה מפני הטמאה, שנאמר (דברי הימים ב, ל, יח): "כי מרבית העם רבת מאפרים ומנשה יששכר וזבולון לא הטהרו" וגו'. רבי שמעון אומר: אם לעבר אותה מפני הטמאה - כבר מעברת היא. אלא עבר ניסן בניסן, ואין מעברין אלא אדר. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: אף מפני שהעשו את הצבור לעשות פסח שנה.

אין מעברין את השנה, אלא אם כן היתה צריכה. מעברין אותו מפני הצרכים, ומפני הדרכים, מפני התנורין, ומפני הגליות שלא יצאו ממקומם. אבל אין מעברין אותה לא מפני הצנה, ולא מפני השלגים, ולא מפני הגליות שעלו ועדיין לא הגיעו. וכולן סעד לשנה. ואם עברה - הרי זו מעברת.

אין מעברין את השנה אלא ביהודה, ואם עברה בגליל - הרי זו מעברת. העיד חנינא איש אונו לפני רבן גמליאל: שאין מעברין את השנה אלא ביהודה, ואם עברה בגליל - שהיא מעברת. ומעברין את השנה כל אדר. שבראשונה היו אומרים: אין מעברין אלא עד הפורים, עד שבאו רבי יהושע ורבי פפיים והעידו: שכל אדר ואדר - כשר לעבר. רבן שמעון בן גמליאל ורבי אלעזר בן רבי צדוק אומרים: אין מעברין את השנה, ואין עושין כל צרכי צבור - אלא על תנאי כדי שיקבלו רוב הצבור עליהם.

ומעשר שני, וחברים - קדשים קלים אבל לא מעשר שני. העליונה שלא היתה קדשה גמורה, עמי הארץ אוכלין בה קדשים קלים אבל לא מעשר שני. וחברים - לא קדשים קלים ולא מעשר שני. ומפני מה לא קדשוה? מפני שתרפה של ירושלים משם, ונוחה לכבש משם.

ג, רבי יוסי אומר שלשה דברים משם שלשה זקנים - רבי עקיבה אומר: יכול יהא אדם מעלה בכורות מחוץ לארץ לארץ? תלמוד לומר (דברים יד): "ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות" - ממקום שאתה מביא מעשר דגן, אתה מביא בכורות, מחוצה לארץ שאי אתה מביא מעשר דגנך אי אתה מביא בכורות. שמעון בן זומא אומר: יכול קשם שנתנה תורה מחיצה בין קדשי קדשים לקדשים קלים, כך נתנה תורה מחיצה בין הככור למעשר שני, ודין הוא, הככור טעון הבאת מקום ומעשר שני טעון הבאת מקום, מה בכור אין נאכל אלא לפני מן החומה אף מעשר שני לא יהא נאכל אלא לפני מן החומה, מה לככור שמעטו מקום אכילתו שכן מעט זמן אכילתו, תאמר במעשר שני שרבה זמן אכילתו, הואיל ורבה זמן אכילתו נרבה מקום אכילתו? תלמוד לומר: "ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות" - מה בכורות אין נאכלין אלא לפני מן החומה, אף מעשר שני לא יהא נאכל אלא לפני מן החומה. רבי ישמעאל אומר: יכול יהא אדם מעלה מעשר שני לירושלים בזמן הזה ואוכלו, ודין הוא, הככור טעון הבאת מקום, אף מעשר שני טעון הבאת מקום, מה בכור אין נאכל אלא בפני הבית, אף מעשר שני לא יהא נאכל אלא בפני הבית, ולא, אם אמרת בככור שיש הימנו דמים ואמורין לגבי מזבח, תאמר במעשר שני שאין הימנו דמים ואמורין לגבי מזבח? בכורים יוכיחו! שאין מהן דמים ואמורים לגבי מזבח, ואין נאכלין אלא בפני הבית, ולא, אם אמרת בככורים שהן טעונין הנחה לפני המזבח,

תאמר במעשר שני שאין טעונין הנחה לפני המזבח? תלמוד לומר: "ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות" - מה בכור אין נאכל אלא בפני הבית, אף מעשר שני לא יהא נאכל אלא בפני הבית. אחרים אומרים: יכול בכור שעבר זמנה משנה לחברתה יהא פסול כפסולי מקדשים? תלמוד לומר (דברים טו): "ואכלת לפני ה' אלהיך [וגו'] מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות בקרך", אם ללמד על הככור שיהא נאכל לפני מן החומה - אינו צריך! והלא כבר נאמר (דברים טו): "לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה", ואם ללמד על מעשר שני שיהא נאכל לפני מן החומה - אינו צריך! והלא כבר נאמר (דברים יב): "לא תוכל לאכל בשעריך מעשר", אם כן למה נאמר "מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות"? מקיש בכור למעשר שני, מה מעשר נאכל משנה לחברתה, אף הככור נאכל משנה לחברתה.

ג, מנין לקטנה שיהא של עשרים ושלשה? תלמוד לומר (במדבר לה): "ושפטו העדה והצילו העדה", עשרה מזכין ועשרה מחיבין. שלשה מניין? "לא תהיה אחרי רבים לרעות" (שמות כג). מכלל שאי אתה הוה עמהן לרעה - אתה הוה עמהן לטובה. יכול לא תהיה עמהן לרעה כל עקר? תלמוד לומר (שם): "אחרי רבים להטות" - אף לרעה, אמור מעתה, הואיל ואמרת תורה יהרג על פי עדים הרג על פי משין, מה עדים שנים אף משין שנים, אין בית דין שקול - מוסיפים עליהן עוד אחד, הרי עשרים ושלשה. רבי אומר: ממשמע שנאמר "לא תהיה אחרי רבים לרעות", שומע אני שאומר: 'הוי עמהן לטובה! אם כן למה נאמר "אחרי רבים להטות"? לא כהטיתך לטובה הטיתך לרעה, הטיתך לטובה על פי עד אחד, ולרעה על פי שנים, אין בית דין שקול - מוסיפין עליהן עוד אחד, הרי זה עשרים ושלשה. רבי יוסי הגלילי אומר: "לא תענה על ריב לנטות" (שמות כג) - עשה לך בית דין נטוי. דבר

אחר: "לא תענה על ריב" הוסיף עליהן הכתוב עוד אחד. דבר אחר: "לנטות, אחרי רבים להטות", שלא תאמר בשעת הדין 'דין לעבד ש'יהא כרבו'; אמור מה שבדעתך.

ג,ה רבי יהודה אומר: סנהדרין של שבעים ומשה עמהן מן המנין. אמרו לו אין בית דין שקול. וכן היה רבי יהודה: אומר כל עיר שיש בה כדי שלש שורות של עשרים עשרים ושלושה, ושטרין הדינין, והנדון, והעדים, והזוממין, וזוממי זוממיהן - ראויין לעשות סנהדרין. רבי נחמיה אומר: מאתים ושלושים, והלכה כדבריו. רבי מאיר אומר: מאתים ושבעה סנהדרין נוהגת בארץ ובחוץ לארץ, שנאמר (במדבר לה): "והיו לכם לחקת משפט לדורותיכם" - בארץ ובחוץ לארץ. אם כן למה נאמר (דברים טז): "שופטים ושוטרים תתן לה בכל שערך"? אלא בארץ ישראל עושין אותן בכל עיר ועיר, בחוץ לארץ עושין אותן פלכים פלכים. רבי שמעון בן גמליאל אומר: "לשבטיך ושפטו" (דברים טז) - מצוה על השבט שיהא דן את שבטו. רבי דוסתאי בן רבי יהודה אומר: חייבי מיתות שברחו מן הארץ לחוץ לארץ - ממיתין אותן מיד. ושברחו מחוץ לארץ לארץ - אין ממיתין אותן מיד, אלא נדונין בתחלה.

מסכת סנהדרין פרק רביעי

ד,א כהן גדול שהרג את הנפש, מזיד נהרג ושוגג גולה. עבר על מצות עשה ועל מצות לא תעשה ושאר כל המצות - הרי הוא כהדיוט לכל דבר, ולא חולץ ולא חולצין לאשתו, ולא מיבם אבל מיבמין לאשתו, עומד בשורה להתנחם, הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו, וכל העם אומרים לו: 'אנו כפרתך!' והוא אומר להן: 'תתברכו מן השמים!' עומד בשורה לנחם את אחרים, הסגן וכהן שעבר מגדלתו מימינו, ואבל משמאלו, ואין רואין אותו ערום, ולא כשהוא מסתפר, ולא בבית המרחץ, שנאמר

(ויקרא כא): "והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו" - שיהיו אחיו הכהנים נוהגין בו גדלה. ואם רצה שירחצו אחרים עמו - הרשות בידו. רבי יהודה אומר: אם רצה לנהג בזיון בעצמו - אין שומעין לו, שנאמר (ויקרא כא): "וקדשתו" - על כרחו! אמרו לו לרבי יהודה: אינו אומר (ויקרא כא): "ומן המקדש לא יצא" אלא בשעת עבודה בלבד, והולך להברות את אחרים, ואחרים באין להברותו.

ד,ב מלך ישראל - אין עומד בשורה להתנחם, ואין עומד בשורה לנחם את אבלים, ואינו הולך להברות את אחרים, אבל אחרים באין אצלו להברותו, שנאמר (שמואל ב ג): "ויבא כל העם להברות את דוד לחם בעוד היום"; ועובר על מצות עשה ועל מצות לא תעשה, ושאר כל המצות, והרי הוא כהדיוט לכל דבר, לא חולץ ולא חולצין לאשתו, ולא מיבם ולא מיבמין לאשתו. רבי יהודה אומר: רצה לחלץ - הרשות בידו. אמרו לו: נמצאת פוגם כבודו של מלך, ואין נושאים אלמנתו, שנאמר (שמואל ב כ): "ותהיינה צרות עד יום מותן אלמנות חיות"; ובורר לו נשים מכל מקום שירצה כהנות ליות וישראליות. ואין רוכבין על סוסו, ואין יושבין על כסאו, ואין משתמשין בכתרו ובשרביטו, ולא באחד מכל משמשיו. מת - כלן נשרפין עליו. שנאמר (ירמיהו לד): "בשלום תמות ובמשרפות אבותיך" וגו'. וכשם ששורפים על המלכים - כך שורפים על הנשיאים, אבל לא על ההדיוטות. מה הן שורפין עליהן? משתו וכל כלי תשמישו. כל העם עומדין והוא יושב, ולא היתה ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד. וכל העם שותקין והוא מדבר, הוא קורא אותן 'אחי ועמי', שנאמר (דברי הימים א כח): "שמעוני אחי ועמי", והן קורין אותו 'אדונינו ורבנו', שנאמר (מלכים א א): "אכל אדונינו המלך דוד המליך את שלמה".

לשמו, ואין רשות להדיוט לקרות בה, שנאמר (דברים יז): "וקרא בו" - הוא ולא הדיוט. ומניחין אותו בבית דין של כהנים, ובבית דין של לויים, ובבית דין של ישראל המשיאין לכהונה, יוצא למלחמה - היא עמו. נכנס - היא עמו. יושב בבית דין - היא אצלו. נכנס לבית המים - ממתנת לו על הפתח. וכן דוד אומר (תהלים טז): "שויתי ה' לנגדי תמיד" וגו'. רבי יהודה אומר: ספר תורה מימינו ותפלין משמאלו.

ד, רבי יוסי אומר: ראוי היה עזרא שתנתן תורה על ידו, אלמלא קדמו משה, נאמרה במשה עליה נאמרה בעזרא עליה, נאמרה במשה עליה (שמות יט): "ימשה עליה אל האלהים". נאמרה בעזרא עליה (עזרא ז): "הוא עזרא עליה מבבל", מה עליה האמורה במשה - למד תורה לישראל, שנאמר (דברים ד): "ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם", אף העליה האמורה בעזרא - למד תורה לישראל, שנאמר (עזרא ז): "כי עזרא הכין לבבו לדרש את תורת ה', ולעשות וללמד בישראל חק ומשפט", ואף הוא נתון על ידו כתב ולשון, שנאמר (עזרא ד): "וכתב הנשתון כתוב ארמית ומתרגם ארמית", מה תרגומו ארמית אף כתוב ארמית. ואומר (דניאל ה): "ולא כהלין כתבא למקרא וגו', למד שבאותו היום נתן. ואומר (דברים יז): "וכתב לו את משנה התורה הזאת", תורה העתידה לשתנות. למה נקרא שמו אשורי? על שום שעלה עמקו מאשור. רבי אומר: בכתב אשורי נתנה תורה לישראל, וכשחטאו - נהפכה להן לשון. וכששבו בימי עזרא - חזרה להן אשורית, שנאמר (זכריה ט): "שובו לבצרון" וגו'. רבי שמעון בן אלעזר אומר משם רבי אלעזר בן פרטא, שאמר משם רבי אלעזר המודעי: בכתב זה נתנה תורה לישראל, שנאמר (שמות כז): "ווי העמודים" - וויין שהן דומים לעמודים, ואומר (אסתר ח): "ואל היהודים ככתבם וכלשונם", מה לשונם בלשון הזה - אף כתבם בלשון הזה. למה נקרא שמו אשורי?

דג, לא ירבה לו נשים כאיזבל, אבל כאביגיל - מתר; דברי רבי יהודה. "לא ירבה לו סוסים" (מלכים א א) - סוסים בטלים, אפלו אחד, שנאמר (מלכים א א): "למען הרבות סוס". רבי יהודה אומר: הרי הוא אומר (מלכים א ה): "ויהי לשלמה ארבעים אלף ארוות סוסים למרכבתו", ויפה עשה שנאמר (מלכים א ד): "יהודה וישראל רבים כחול אשר על היס לרב"; כשהוא אומר (מלכים א ה): "ושנים עשר אלף פרשים", שהשאר בטלנין היו, והדיוט - מתר בכלן. רבי יוסי אומר: כל האמור בפירשת המלך - המלך מתר בה. רבי יהודה אומר: לא נאמרה פרשה זו אלא בשביל לאים עליהם, שנאמר (דברים יז): "שום תשים עליך מלך", וכן היה רבי יהודה אומר: שלש מצות נצטוו ישראל בביאתן לארץ - למנות עליהן מלך, ולבנות בית הבחירה, ולהכרית זרע עמלק. אם כן למה נענשו בימי שמואל? אלא לפי שהקדימו על דין! רבי יהודה אומר: לא נאמרה פרשה [זו] אלא מפני תרעמת, שנאמר (דברים יז): "ואמרת אשימה עלי מלך". רבי אליעזר בן רבי יוסי אומר: זקנים שאלו כהלכה, שנאמר (שמואל א ח): "תנה לנו מלך לשפטנו", [אבל] עמי הארץ חזרו וקלקלו, שנאמר (שמואל א ח): "והיינו גם אנחנו" וגו'. הרוגי בית דין נכסיהן ליורשיהן, הרוגי המלך נכסיהן למלך; דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: הרוגי המלך נכסיהן ליורשיהן. אמר להם רבי יהודה: הרי הוא אומר (מלכים א כא): "הנה הוא בכרם נבות אשר ירד שם לרשתו" ! אמרו לו: מפני שבן אחי אביו היה וראוי לו ליורשו. אמר להם: וכי לא היה לו בנים? אמרו לו: והלא אותו ואת בניו הרג, שנאמר (מלכים ב ט): "אם לא [את] דמי נבות ואת דמי בניו ראיתי אמש נאם ה' ושלמתי לך בחלקה הזאת נאם ה'".

דד, וכתב לו ספר תורה ללמד לשמו, שלא יהא נאות בשל אבותיו, אלא בשלו, שנאמר (דברים יז): "וכתב לו" - שתהא כתובה

מִסְכַּת סְנֵהֲרִין פְּרָק חֲמִישִׁי

ה, א זה פּוֹסֵל דִּינּוּ שֶׁל זֶה וְזֶה פּוֹסֵל דִּינּוּ שֶׁל זֶה - דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אֹמְרִים: לֹא כָּל הַיִּמְנוּ לְפִסֵּל אֶת הַדִּין הַמְּמַחֵה לְרַבִּים. אָמַר לוֹ 'נֶאֱמָן עָלַי אַבָּא, נֶאֱמָן עָלַי אַבִּיךָ, נֶאֱמָנִין עָלַי שְׁלֹשָׁה רוּעֵי בְּקָרִי' - יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ עַד שִׁישְׁמַע מִפִּי הַדִּין; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אֹמְרִים: אֵין יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ. הִיָּה חַיִּב לְחַבְרוֹ שְׁבוּעָה, וְאָמַר 'דּוֹר לִי בַחֲיֵי רֵאשֶׁף, בְּקִיטָא, בְּמַקְטִינּוֹ דְּנִקִּיט' - יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ עַד שִׁיקְבַּל עָלָיו שְׁבוּעָה בְּפִנֵּי הַדִּין; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אֹמְרִים: אֵין יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: אָמַר לְהֵן 'אֵין יְחִידֵי דִין, אָמְרוּ לוֹ 'אֵין לְנֹנְי אֱלָא דַעְתָּךְ' וְקָבְלוּ עָלֵיהֶן - אֵין יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ. וְכֵן הִיָּה רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב שְׁבוּעָה לְחַבְרוֹ בְּבֵית דִּין, וְאָמַר לוֹ 'דּוֹר בַּחֲיֵי רֵאשֶׁף' וְקָבַל עָלָיו - אֵין יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ. וּמַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שֶׁנִּתְחַיֵּב שְׁבוּעָה לְחַבְרוֹ בְּבֵית דִּין, וְנָדַר לוֹ בַּחֲיֵי הַקִּיץ וְקָבַל עָלָיו.

ה, ב מִשְׁחָק בְּקַבָּי - זֶה מִשְׁחָק בְּפִסְפִּסִין. אֶחָד הַמִּשְׁחָק בְּפִסְפִּסִין, וְאֶחָד הַמִּשְׁחָק בְּקִלְפֵי אֲגוּזִים, וּבְקִלְפֵי רְמוּנִים - לְעוֹלָם אֵין יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ עַד שִׁישְׁבֵר אֶת פִּסְפִּסִין, וְיִחַזֵּר בּוֹ חֲזָרָה גְמוּרָה. הַמְּלֹנֶה בְּרַבִּית - אֵין יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ, עַד שִׁיקְרַע שְׁטְרוּתָיו, וְיִחַזֵּר בּוֹ חֲזָרָה גְמוּרָה. מְפָרִיחַ יוֹנִים - זֶה הַמְּמַרָה אֶת הַיּוֹנִין. אֶחָד מְמַרָה אֶת הַיּוֹנִין וְאֶחָד מְמַרָה שְׂאֵר בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, לְעוֹלָם אֵין יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ, עַד שִׁישְׁבֵר אֶת פִּיגְמִיו וְיִחַזֵּר בּוֹ חֲזָרָה גְמוּרָה. סוֹחְרֵי שְׁבִיעִית - זֶה הַיּוֹשֵׁב וְכֻטֵּל בְּשֵׂאֵר שְׁנֵי שְׁבוּעַ, כִּינּוּן שֶׁהִגִּיעַ שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה הַתְּחִיל מִפְּשִׁיט יְדָיו וְרָגְלָיו, וְנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּפָרוֹת עֲבָרָה, לְעוֹלָם אֵין יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ עַד שֶׁתִּגִּיעַ שְׁמִטָּה אַחֲרָת, וְיִדְבַק וְיִחַזֵּר בּוֹ חֲזָרָה גְמוּרָה. רַבִּי נַחֲמִיָּה אֹמֵר: חֲזָרַת מְמוֹן וְלֹא חֲזָרַת דְּבָרִים. כִּיצַד? אָמַר מֵאִתִּים דִּינָר אֶלּוֹ כְּנִסְתֵי מְפָרוֹת עֲבָרָה - חֲלָקוֹ אוֹתָן לְעֵנִיִים. רַבִּי מֵאִיר הִיָּה קוֹרָא אוֹתָן 'אוֹסְפֵי

עַל שֵׁם שֶׁהוּא מֵאֲשֶׁר בְּכַתְּבוּ! אִם כֵּן לְמָה נֶאֱמַר (דְּבָרִים יז): "וְכָתַב לוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת"? מִלְּמַד שֶׁשְׁתֵּי תּוֹרוֹת כּוֹתֵב לוֹ, אַחַת שֶׁנִּכְנְסֶתָּ וְיּוֹצֵאָה עִמּוֹ, וְאַחַת שֶׁמִּנַּחַת לוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, זֶה שֶׁנִּכְנְסֶתָּ וְיּוֹצֵאָה עִמּוֹ - לֹא תִכְנַס עִמּוֹ, לֹא לְמִרְחֵץ, וְלֹא לְבֵית הַמַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יז): "וְהִיתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו" וְגו' - בְּמָקוֹם הַרְאוּי לְקָרוֹת בּוֹ. וְהֵלֵא דְבָרִים קָל וְחֹמֵר, וְמָה אִם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא עָסַק אֱלָא בְּצָרְכֵי צְבוּר, נֶאֱמַר בּוֹ "וְהִיתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו", שְׂאֵר בְּנֵי אָדָם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! וְכִיּוֹצֵא בּוֹ (דְּבָרִים לד): "וְיִהְיוּשַׁע בֶּן נוּן מֵלֵא רוּחַ חֲכָמָה כִּי סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת יְדָיו" וְגו'. וְכֵן הוּא אֹמֵר (שְׁמוֹת לג): "וְיִהְיוּשַׁע בֶּן נוּן נַעַר", וְכֵן הוּא אֹמֵר (יְהוֹשֻׁעַ א): "לֹא יְמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּה מִפִּיךָ וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה", וְהָרִי דְבָרִים קָל וְחֹמֵר, וְמָה יְהוֹשַׁע בֶּן נוּן שֶׁעָסַק בְּכַבוּשׁ הָאָרֶץ, וְעוֹמֵד לְחַלְקָה לְיִשְׂרָאֵל, נֶאֱמַר בּוֹ "לֹא יְמוּשׁ" וְגו' שְׂאֵר בְּנֵי אָדָם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

ד, ו אֵין מְעַמִּידִין מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בַּחוּץ לְאָרֶץ, אֵין מְעַמִּידִין מֶלֶךְ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֱלָא אִם כֵּן הִיָּה נְשׁוּי לְכַהֲנָה, וְאֵין מוֹשְׁחִין מְלָכִים אֱלָא עַל גְּבֵי מַעֲיָן, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים-א א): "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָהֶם קַחוּ עִמָּכֶם אֶת עַבְדֵי אֲדוֹנֵיכֶם וְהִרְכַּבְתֶּם" וְגו', וְאֵין מוֹשְׁחִין מְלָכִים אֱלָא מִפְּנֵי הַמַּחְלָקָת, מִפְּנֵי מָה מִשְׁחָחוּ אֶת שְׁלֹמֹה? מִפְּנֵי אֲדוֹנֵיהָ. וְאֵת יְהוּא? מִפְּנֵי הַיּוֹרֵם. וְאֵת יוֹאָשׁ? מִפְּנֵי עֲתֻלְיָה. וְאֵת יְהוֹאָחָז? מִפְּנֵי הַיּוֹיָקִים אֲחֵיו שֶׁהִיָּה גְדוֹל הַיִּמְנוּ שְׁתֵּי שָׁנִים. מֶלֶךְ - טַעוֹן מְשִׁיחָה. בֶּן מֶלֶךְ - אֵין טַעוֹן מְשִׁיחָה. כֹּהֵן גְּדוֹל בֶּן כֹּהֵן גְּדוֹל, אֶפְלוֹ עַד עֲשָׂרָה דוֹרוֹת - טַעוֹן מְשִׁיחָה. אֵין מוֹשְׁחִין מְלָכִים אֱלָא מִן הַקֶּרֶן. שְׂאוּל וְיְהוּא נִמְשְׁחוּ מִן הַפֶּךָ, מִפְּנֵי שֶׁמְלֻכוֹתָן עֲתִידָה לְהִשְׁבֵּר, דוֹד וְשְׁלֹמֹה נִמְשְׁחוּ מִן הַקֶּרֶן, מִפְּנֵי שֶׁמְלֻכוֹתָן מְלָכוֹת עוֹלָמִים.

¹ היינו שתופס איזה בגד ונשבע בו.

עדותן מתקיימת של עדים, אלא אם כן היו שניהן כאחד. רבי שמעון אומר: שומעין דבריו של זה היום, וכשיבוא שני למחר - שומעין דבריו.

מסכת סנהדרין פרק ששי

ו, א העדים שאמרו 'מעידים אנו באיש פלוני שהרג שורו של פלוני וקצץ נטיעותיו של פלוני', והלה אומר 'איני יודע' - ח"ב. 'אתה אמרת להרגו', 'אתה אמרת לקצצו' - הכל הולך אחר הטענה. 'הרגת את שורו וקצצת את נטיעותיו של פלוני', והלה אומר לאו! שהיא כמתמיה, או הן שהיא כמתמיה! יש לאו שהיא כהן, ויש הן שהיא כלאו.

ו, ב אין דנין אלא מעמד, ואין מעידין אלא מעמד, ואין נשאלין לנדרין אלא מעמד, ואין מעלין לכהונה ולויה ולישראל אלא מעמד, ולא יהא מאריך פניו כנגד אחד, ולא יהא מעמיד אחד ולא מושיב אחד, שנאמר (ויקרא יט): "בצדק תשפוט עמיתך", אמר רבי יהודה: מקבל אני, שאם רצו להושיב שניהם כאחד - מושיבין ואין בכך כלום. ואיזה הוא האסור? שלא יהא אחד עומד ואחד יושב, משום רבי ישמעאל אָמְרו: אומרים לו לבוש כדרך שהוא לבוש, או הליבשהו כדרך שאתה לבוש.

ו, ג כיצד הן דנין? הדיינין יושבין ובעלי הדין עומדין לפניהם, וכל התובע את חברו הוא פותח ראשון, אם יש עדים מכניסים אותן ומאמינין עליהן, ומוציאים אותן לחוץ, ומשירין את הגדול שבהם, ושומעין את דבריו ומוציאים אותו לחוץ, ואחר כך מכניסין את השני ושומעין את דבריו ומוציאים אותו לחוץ, ואחר כך מכניסין את שניהן כאחד, ואומרים דבריהם זה בפני זה, אם אמרו זכאי - זכאי, ואם אמרו ח"ב - ח"ב. אחד דיני ממונות אחד דיני נפשות.

ו, ד דיני ממונות בשלשה, שנים מזכין או מחיבין, ואחד אומר 'איני יודע' - יוסיפו הדיינין. 'פה כח האומר 'ח"ב' מכח האומר 'איני יודע', עד כמה מוסיפין? אין פחות

שביעית'. רבי יהודה היה קורא אותן 'סוחרי שביעית'. אמר רבי שמעון: מקים אני דבר שניהן. הא כיצד? עד שלא רבו האונסין היו קורין 'אוספי שביעית' ומשרבו האונסין היו קורין אותן 'סוחרי שביעית'. ובכלל, היה רבי יהודה אומר: בזמן שיש להן אומנות אחרות - הרי אלו פסולין. חזור בהן - הרי כשרים. וחכמים אומרים: אף בזמן שיש להן אומנות - הרי אלו פסולין. כמה דברים אמורים? בקדוש החדש ובעבור שנה, בדיני ממונות ובדיני נפשות, אבל עדות שהאשה כשרה לה - הן כשרין לה.

ה, ג גיסו לבדו. רבי יהודה אומר: חורגו לבדו, אין דנין לא זה את זה, ולא זה עם זה, ולא זה על זה, ולא זה בפני זה, ואין מעידים לא זה את זה, ולא זה עם זה, ולא זה על זה, ולא זה בפני זה. היה יודע עליו עדות עד שלא נעשה חתנו, מתה בתו עד שלא נעשה סוחר שביעית, ומשנעשה סוחר שביעית חזר בו, חרש ונתפקח, סומא ונתפתח, שוטה ונשתפה, נכרי ונתגיר - פסול. עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו, ומשנעשה חתנו מתה בתו עד שלא נעשה סוחר שביעית, נעשה סוחר שביעית ומשנעשה סוחר שביעית חזר בו, פקח ונתחרש, חזר ונתפקח, פקח ונסתמא, וחזר ונתפתח, שפוי ונשתטה, וחזר ונשתפה - כשר. זה הכלל, כל שתחלתו וסופו כשר - כשר. תחלתו פסול וסופו כשר - פסול. היה יודע לו עדות בשטר ונעשה חתנו, הוא אין יכול לקים כתב ידו, אבל אחרים מקיימין לו כתב ידו.

ה, ד לקח הימנו בית או שדה במאה מנה, והיה יודע לו עדות בהן - הרי זה אינו מעיד, שאין מעיד על ידי עצמו.

ה, ה הוסיפו עליהן הרועין, והגזלנין, החמסנין, וכל החשודין על המזון - עדותן פסולה לעולם.

ה, ו אין עדותן של העדים מתקיימת, אלא אם כן ראו זה את זה. רבי יהושע בן קרחה אומר: אפלו זה שלא כנגד זה, לעולם אין

(דברים יז): "על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת", בעדים שנים ובזוממים שנים, מה עדים שנים - אף בזוממין שנים. באותה שעה קבל עליי יהודה בן טבאי שלא יהיה מורה הלכה אלא על פי שמעון בן שטח.

מסכת סנהדרין פרק שביעי

ז, א אמר רבן שמעון בן גמליאל: בראשונה לא היו חותמים על כתבת נשים כשרות, אלא כהנים או לויים או ישראלים המשיאין לכהנה. אמר רבי יוסי: בראשונה לא היה מחלקת בישראל, בית דין של שבועים ואחד שהיו בלשכת הגזית ושאר בתי דינים של עשרים ושלשה היו בעירות של ישראל, ושני בתי דינים של שלשה היו בירושלים, אחד בהר הבית ואחד בחיל, נצרך אחד מהן הלכה הולך אצל בית דין שבעירו, אין בית דין בעירו - הולך לבית דין הסמוך לעירו. אם שמעו - אמרו להם. ואם לאו - הוא והמפלא שבהן באין לבית דין שבהר הבית, אם שמעו - אמרו להם. ואם לאו - הוא והמפלא שבהן באין לבית דין שבחיל. אם שמעו - אמרו להם. ואם לאו ואלו באין לבית דין הגדול שבלשכת הגזית, אף על פי שהוא שבועים ואחד, אין פחות מעשרים ושלשה, נצרך אחד מהן לצאת, רואה אם יש שם עשרים ושלשה - יוצא, ואם לאו - אינו יוצא, עד שיהיו שם עשרים ושלשה. ושם היו יושבין מתמיד של שחר ועד תמיד של בין הערבים, בשבתות וימים טובים לא היו נכנסין אלא לבית המדרש שבהר הבית. נשאלה שאלה, אם שמעו - אמרו להם, אם לאו - עומדין למנין, אם רבו מטמאין - טמאו, רבו מטהרין - טהרו, ומשם הלכה רוחת בישראל. משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן, הרבו מחלוקות בישראל ונעשו שתי תורות, ומשם שולחין ובודקין, כל מי שהוא חכם ועניו ושפל וירא חטא, ופרקו טוב ורוח הבריות נוחה עליו - עושין אותו דין בעירו. משנעשה דין בעירו - מעלין ומושיבין אותו בהר הבית, משם

משנים, יוסיפו הדיינים. אם אמרו זכאי - זכאי. אם אמרו חייב - חייב. אחד ואמר זכאי ואחד ואמר איני יודע - יוסיפו הדיינים, שעד עכשו בית דין שקול, אחד ואמר זכאי, ואחד ואמר חייב, ואחד ואמר איני יודע - יוסיפו הדיינים, שעד עכשו לא הוסיפו אלא אחד.

וה לעולם מוסיפין הדיינים עד שיגמר הדין. לעולם אין העדים יכולין לחזור בהן עד שיגמר הדין. לעולם מביא עדיותיו לבית דין עד שיגמר הדין, או עד שיתנו לו זמן. נתנו לו זמן, הביא בתוך זמן - מקבלין הימנו, לאחר זמן - אין מקבלין הימנו; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אפלו הביא לאחר שלש שנים - מקבלין הימנו, וסותרין דבריו של זה.

ו, ו' יש לה עדים אחרים? ואמר: אין לי אלא אלו. יש לה ראיות אחרות? ואמר: אין לי אלא אלו, ואחר זמן מצא עדים אחרים ומצא ראיות אחרות - הרי זה אין מקבלין הימנו עד שביא ראיה שלא היה יודע בהן. לעולם אין העדים יכולין לחזור בהן, עד שתחקר עדותן לבית דין. נחקרה עדותן לבית דין - אין יכולין לחזור בהן. וזהו כללו של דבר: עדים שהעידו לטמא ולטהר, לרחק ולקרוב, לאסור ולהתיר, לפטור ולחייב, עד שלא נחקרה עדותן ואמרו מבודין אנו - הרי אלו נאמנים. משנחקרה עדותן ואמרו מבודין אנו - אין נאמנין. לעולם אין העדים נעשים זוממין עד שיגמר הדין, לא לוקין ולא משלמין, ולא נהרגין עד שיגמר הדין. לעולם אין אחד מן העדים נעשה זומם עד שיהיו שניהם זוממין, ואין לוקה עד שיהיו שניהם לוקין, ואין נהרג עד שיהיו שניהם נהרגים, ולא משלם עד שיהיו שניהם משלמין. אמר רבי יהודה בן טבאי: אראה בנחמה אם לא הרגתי עד זומם בשביל לעקר מלבן של ביתוסין, שהיו אומרים עד שיהרג הנדון. אמר לו שמעון בן שטח: אראה בנחמה אם לא שפכת דם נקי, שהרי אמרה תורה

מעלין ומושיבין אותו בחיל, משם מעלין ומושיבין בלשכת הגזית, ושם יושבין ובודקין את יחסי כהונה ואת יחסי לוייה, כהן שנמצא בו פסול - לובש שחורין ומתעטף שחורין, ושלא נמצא בו פסול - לובש לבנים ומשמש עם אחיו הכהנים. מביא עשירית האיפה משלו ועבודה בידו, ואף על פי שאין המשמר שלו. אחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט שעבדו עד שלא הביאו העשירית האיפה - עבודתו כשרה.

זב אין דנין שני דינין ביום אחד, אפלו נואף ונואפת, אלא דנין את הראשון ואחר כך דנין את השני, אין נמנין על שני דברים כאחד, ואין נשאלין על שתי שאלות כאחד, אלא נמנין על הראשון ואחר כך נמנין על השני, ונשאלים על הראשון ואחר כך נשאלין על השניה, אין דנין אלא במקום גדול, ואין נמנין אלא במקום שמועה, אחד אומר משום שמועה, וכלם אומרים לא שמענו על זה, מנין עומד אחד אוסר ואחד מתיר, אחד מטמא ואחד מטהר, וכלן אומרים לא שמענו, מנין עומד אחד אומר משום שנים ושנים אומרים משום אחד, ופה כח אחד האומר משום שנים מכח שנים האומרים משום אחד. עשרה אומרים משום אחד - כלן אחד, ובטירות ובטמאות - האב ובנו הרב ותלמידו - שניהם נמנין שנים. בקדוש החדש ובעבור שנה, בדיני ממונות ובדיני נפשות, אב ובנו הרב ותלמידו - שניהם נמנין אחד. ולא יהא יושב בצדו, ואפילו הוא שותק, אלא עומד והולך לו בקדוש החדש ובעבור שנה. בדיני ממונות - מתחילין מן הגדול. מפני מה בדיני נפשות מתחילין מן הצד? שלא יהא סמוך על דברי רבו.

זג בדיני נפשות פותחין לזכות ואין פותחין לחובה, חוץ מן המסית. ורבי יהושע בן קרחה אומר: אף המדיית. חיבי גליות - בית דין מחזירין אותם לזכות, שנאמר (במדבר לה): "ולא תקחו כפר לנפש רוצח", ואומר (דברים יט): "וזה דבר הרצח", ורוצח רוצח

לגזרה שנה, חיבי מלקיות - בית דין מחזירין אותו לזכות, שנאמר (דברים כה): "והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע" וגו', ואומר (דברים כה): "והיה אם בן הכות הרשע"; רשע רשע לגזרה שנה. הפריס, ומי שלא ראה לו בנים - כשר לדון דיני ממונות ואין כשר לדון דיני נפשות. רבי יהודה מוסיף אף אכזרי והרחמן. אין מוסיפין על הדין בתחלה, רבי יהודה אומר: מוסיפין על הדין.

זד בתחלה היו שנים, אחד אוסר ואחד מתיר, אחד מטמא ואחד מטהר, האוסר והמטמא - עליו להביא ראיה, וכל המחמיר - עליו להביא ראיה. ויש אומרים: אף המקל. אין נזקקין לדין אלא במקום שיש מכריעין, ואין מושיבין את האדם אלא כמדוותיו, נסתלק הדין - אין רשאי להשיב. כיצד אין מוסיפין על הדין בתחלה? נגמר דברו - אין רשאי להשיב. נתן לו חברו רשות - רשאי להשיב. נסתלק העקר נעשה טפלה עקר, לא ישיב את חברו יתיר משלש תשובות כדי שלא תטרף דעתו. אחד דן כנגד שנים ושנים דנין כנגד אחד, שנים דנין כנגד שלשה ושלשה דנין כנגד שנים, אבל לא שלשה כנגד שלשה, ולא מהן ולמעלה, כדי שלא נעשה בית דין מערב.

זה בדיני ממונות אומרים נודקק הדין. בדיני נפשות, אין אומרים נודקק הדין. והגדול שבדינים אומר: נודקק הדין, אין שואלין מעמד ואין משיבין מעמד, לא מגובה ולא מרחוק, ולא מאחורי הזקנים. אין שואלין אלא בענין ואין משיבין אלא במדע, ולא ישאל השואל בענין יתיר משלש הלכות. אחד שואל ואחד אומר שלא לשאול - נזקקין לשואל. והשואל מעשה - צריך שיאמר: "מעשה אני שואל!" והשואל בענין והשואל שלא בענין - משיבין את השואל בענין. והשואל שלא בענין - צריך שיאמר "שלא בענין שאלתי"; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין צריך, שכל התורה ענין אחד. ענין ושאינו ענין -

נזקקין לענין. מעשה ושאינו מעשה - נזקקין למעשה. הלכה ומדרש - נזקקין להלכה. מדרש ואגדה - נזקקין למדרש. מדרש וקל וחומר - נזקקין לקל וחומר. קל וחומר וגזירה שוה - נזקקין לקל וחומר. חכם ותלמיד - נזקקין לחכם. תלמיד ועם הארץ - נזקקין לתלמיד. היו שניהם חכמים, ושניהם תלמידים, ושניהם עמי הארץ, שתי הלכות, ושתי שאלות, ושתי תשובות, ושני מעשים - הרשות ביד התרגמן מעתה.

כשהנשיא נכנס, כל העם עומדים, והן ישובו, עד שאמר להם: שבו! כשאב בית דין נכנס, עושים לו שתי שורות מכאן ומכאן, עד שנכנס וישב במקומו. חכם שנכנס, אחד עומד ואחד יושב, עד שנכנס וישב במקומו.

בני חכמים ותלמידי חכמים, בזמן שהרבים צריכים להם - מקפצין אפלו על ראשי העם, ואף על פי שאמרו אין שבח לתלמיד שיכנס באחרונה. יצא לצרף - נכנס וישב במקומו. בני חכמים ותלמידי חכמים, בזמן שיש בהם דעת לשמע - הופכין את פניהם כלפי אביהם. אין בהם דעת לשמע - הופכין את פניהם כלפי העם. רבי אלעזר בן רבי צדוק אומר: בבית המשתה עושים אותן סניפין. חכם שנכנס - אין שואלין אותו עד שתתישב דעתו. נכנס ומצאם כשהם עוסקים בהלכה - לא יהא קופץ לתוף דבריהם, עד שיודע באיזה ענין הן עוסקים. ואם עשה כן, על זה נאמר: 'שבעה דברים בגלים'. שבע מדות דרש הלל לפני זקני בתרה: קל וחומר, וגזירה שוה, ובנין אב, וכתוב אחד, ובנין אב ושני כתובים, וכלל ופרט וכלל, וכיוצא בו ממקום אחר - דבר הלמד מענינו; אלו שבע מדות שדרש הלל הזקן לפני זקני בתרה.

מסכת סנהדרין פרק שמיני

ח,א כל סנהדרין שיש בה שנים יודעים לדבר וכלם ראויין לשמוע - ראויים לעשות סנהדרין. שלשה - בינונית. ארבעה - חכמה. סנהדרין היתה כחצי גרין עגולה, כדי

שהיה רואין זה את זה. הנשיא יושב באמצע וזקנים יושבים מימנו ושמאלו. אומר רבי אלעזר בן רבי צדוק: כשהיה רבן גמליאל יושב בבית דין ביבנה, אבא יושב בימנו וזקנים משמאלו, מפני מה אחד יושב מימנו של זקן? מפני כבודו של זקן! שלש שורות של תלמידי חכמים יושבים לפניהם, גדולים בראשונה ושניים בשניה, ושלישים בשלישית, מכאן ואילף לא היה שם סדר אלא כל הקדם את חברו לתוף ארבע אמות - זכה. שוטרי הדינים והנדון, והעדים, זוממיהם וזוממי זוממיהם - עומדין משורה החיצונה ולעם, ולא היו צריכים לידע איזהו נדון, מפני שמעמידים אותו שני לעד הראשון.

ח,ב כיצד אומר? שמה תאמר ראינוהו שרץ אחר חברו וסיף בידו, נכנס מפניו לחנות, נכנס אחריו לחנות, ונכנסנו אחריו ומצאנוהו הרגו וסיף ביד הרוצח, ומטנף דם! שמה תאמרו: אם לאו? מי הרגו? אומר שמעון בן שטח: אראה בנחמה אם לא ראיתי אחד שרץ אחר חברו וסיף בידו, נכנס מפניו לחברה, ונכנס אחריו, ונכנסתי אחריו ומצאתיהו הרגו והסיף ביד הרוצח, והטיף דם. נמתי לו: רשע! מי הרגו לזה? אראה בנחמה אם לא או אני או אתה הרגנוהו, אבל מה אעשה לך? דאין דינך מסור בידי, שהרי אמרה תורה (דברים יט): "על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יומת המת", אלא יודע מחשבות הוא יפרע מאותו האיש, לא זו משם עד שנשכו נחש ומת.

ח,ג אדם נברא יחידי בעולם, ולמה נברא יחידי בעולם? שלא יהו צדיקים אומרים: "אנו בניו של צדיק!" ושלא יהו רשעים אומרים: "אנו בניו של רשע!" דבר אחר: למה נברא יחידי? שלא יהו משפחות מתגרות זו בזו, ומה עכשו שנברא יחידי מתגרות זו בזו, אילו נברא שנים על אחת כמה וכמה! דבר אחר: למה נברא יחידי? מפני הגולגולין והחמסנין, ומה עכשו שנברא יחידי - גולגולין וחמסנין, אלו נברא שנים על

אחת כּמָה וּכְמָה! דְּבַר אַחַר: לָמָּה נִבְרָא יְחִידִי? לְהַגִּיד גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁבְּחוֹתָם אֶחָד בָּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, וּמְחוֹתָם אֶחָד יֵצְאוּ חוֹתְמוֹת הַרְבֵּה, שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב לח): "תִּתְּהַפֵּךְ כְּחֹמֶר חוֹתָם" וְגו'. מִפְּנֵי מָה אֵין פְּרָצוּפוּתֵיהֶן דּוֹמוֹת זו לְזוּ? מִפְּנֵי הַרְמָאִים, שֶׁלֹּא יֵהָא כָּל אֶחָד וְאֶחָד קוֹפֵץ בְּתוֹךְ שְׂדֵה חִבְרוֹ, וּבָא עַל אִשְׁתֵּי אִישׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב לח): "וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרֶם" וְגו'. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שְׁנֵה מְקוֹם מִרְאֵה פְּנִים דַּעַת וְקוֹל, מִרְאֵה פְּנִים וְדַעַת - מִפְּנֵי הַחֲמֻסָּנִין וְהַגְּזֻלָּנִין. קוֹל - מִפְּנֵי הָעֵרְוָה.

ח,ד אָדָם נִבְרָא בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְלָמָּה נִבְרָא בְּאַחֲרוֹנָה? שָׁאֵם תְּזוּחַ דַּעַתוֹ עָלֶיךָ, אוֹמֵר לוֹ: "יִתּוּשׁ קְדָמְךָ בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית!" דְּבַר אַחַר: כְּדֵי שִׁיכַנְס לְמַצּוּה מִיָּד. דְּבַר אַחַר: כְּדֵי שִׁיכַנְס לְסַעוּדָה מִיָּד. מְשָׁלוּ מְשָׁל, לָמָּה הַדְּבַר דּוֹמָה? לְמַלְךְ בְּשֵׁר וְדָם שֶׁבָּנָה פְּלִטְרִין, וְחֻצְבָּה, וְהַתְּקִין סַעוּדָה, וְאַחַר כֶּךָ זִמֵּן הָאוֹרְחִים. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (מְשָׁלִי ט): "חֲכַמְתָּ נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה חֻצְבָּה עֲמוּדֵיהָ שְׁבַעָה". "חֲכַמְתָּ נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה" - זֶהוּ מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁבָּנָה כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ בְּחֻכְמָה. "חֻצְבָּה עֲמוּדֵיהָ שְׁבַעָה" - אֵלוּ שְׁבַעַת יְמֵי בְּרֵאשִׁית. "טְבַחְהָ טְבַחְהָ מְסַכָּה יֵינָה" - אֵלוּ יָמִים וּנְהָרוֹת וּמְדַבְּרוֹת וּשְׁאָר כָּל צְרִכֵי עוֹלָם, וְאַחַר כֶּךָ "שְׁלַחְהָ נַעֲרוּתֵיהָ תִקְרָא" - זֶה אָדָם וְחָנָה.

<p>16</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>יך 14</p>	<p>עלות השחר _____ 6:05 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:05 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 4:54 בבלי: מועד קטן ד • ירושלמי: קדושין מג • תוספתא: סנהדרין ב נ"ך: ישעיה לו-לז • רמב"ם: בכורות ח</p>
<p>17</p>	<p>שני Monday</p>	<p>טו 15</p>	<p>Tu B'Shevat ט"ו בשבט עלות השחר _____ 6:05 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:05 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 4:55 בבלי: מועד קטן ה • ירושלמי: קדושין מד • תוספתא: סנהדרין ג נ"ך: ישעיה לח-לט • רמב"ם: שגגות א</p>
<p>18</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>טז 16</p>	<p>עלות השחר _____ 6:04 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:05 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 4:56 בבלי: מועד קטן ו • ירושלמי: קדושין מה • תוספתא: סנהדרין ד נ"ך: ישעיה מא-מא • רמב"ם: שגגות ב</p>
<p>19</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>הילולת כ"ק מורה"א ש זי"ע יך 17</p>	<p>עלות השחר _____ 6:03 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:05 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 4:57 בבלי: מועד קטן ז • ירושלמי: קדושין מו • תוספתא: סנהדרין ה נ"ך: ישעיה מב-מג • רמב"ם: שגגות ג</p>
<p>20</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>יח 18</p>	<p>עלות השחר _____ 6:03 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:05 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 4:59 בבלי: מועד קטן ח • ירושלמי: קדושין מז • תוספתא: סנהדרין ו נ"ך: ישעיה מד-מה • רמב"ם: שגגות ד</p>
<p>21</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>יט 19</p>	<p>עלות השחר _____ 6:02 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:05 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 5:00 בבלי: מועד קטן ט • ירושלמי: קדושין מח • תוספתא: סנהדרין ז נ"ך: ישעיה מו-מו • רמב"ם: שגגות ה</p>
<p>22</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>כ 20</p>	<p>יתרו עלות השחר _____ 6:02 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:04 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 5:01 בבלי: מועד קטן י • ירושלמי: בבא קמא א • תוספתא: סנהדרין ח נ"ך: ישעיה מח-מט • רמב"ם: שגגות ו</p>

Candle Lighting 4:42 הדלקת הנרות

Shabbos Ends 6:14 זמן מוצש"ק

אלעם וואס א מענטש האט געלערנט אויף דער וועלט און ער האט נישט
פארשטאנען די ריכטיגע פונה פון דעם לימוד, וועט ער זוכה זיין עס צו
פארשטיין אויף יענע וועלט.

(ספר המדות אות לימוד סימן ח')